

NAGYATÁD

VÁROS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS

2. NAGYATÁD BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

3. ÖRÖKSÉGÜNK

településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

5. AJÁNLÁSOK

a településkép minőségi formálására
vonatkozó ajánlások, építészeti útmutató

6. JÓ PÉLDÁK

épületek, kerítések, nyílászárók, utcabútorok,
cégfeliratok, reklámok

1. BEVEZETÉS

A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény által előírt feladat az önkormányzatok számára a településképi rendelet megalkotása a település képének védelme és minőségi alakítása érdekében. A településképi rendeletet a településképi arculati kézikönyv alapozza meg, amely a településképi jellemzők bemutatásának és minőségi formálásának eszköze. A kézikönyv a lakosság és az építetők számára készülő szemléletformáló kiadvány, amely közérthető módon mutatja be az építéssel és a környezetalakítással kapcsolatos elvárásokat a települési értékek, az arculati jellemzők bemutatása mellett. A kézikönyv feladata, hogy segítse a meglévő településképi javítását, a karakter erősítését és az ezután épülő házak, építmények színvonalát meghatározza, javítsa az esztétikai minőséget, biztosítsa a harmonikus illeszkedést, meghatározza a település karakterjegyeit, a településrészek jellemzőit. Az építészeti, táji értékek védelme mellett az örökségvédelemre is kiemelt figyelemmel kell lenni. A kézikönyv feltárja a településrészek arculati jellemzőit, értékeit, javaslatot tesz a településképihez illeszkedő építészeti elemek alkalmazására.

A gazdag természeti örökséggel, több urbanisztikai szakmai elismeréssel rendelkező Nagyatádon építkezni szándékozók számára kíván ez a kézikönyv segítséget nyújtani, hogy időtálló, a települési arculatot gazdagító épületek szülessenek. A helyi építési szabályzat száraz szakmai előírásai mellett a kézikönyv közérthetően megfogalmazott javaslatokat tartalmaz. A kézikönyv a város közösségének véleménye alapján bármikor alakítható.

2. NAGYATÁD BEMUTATÁSA

Nagyatád a Dunántúli dombság nagytájon a Belső-Somogy középtájon terül el, enyhén hullámos felszínű síkságon. A tengerszint feletti magasság a Rinya völgyében 122-124 m Bf., a legmagasabb a 150 m B.f. a somogyszobi közigazgatási határ mellett. A vízrajzát a Rinya patak és a mellékágai határozzák meg. A Rinya dél felé folyik és Babócsa környékén torkollik a Drávába. A patakok kis vízhozamúak és kis esésűek. A futóhomokkal borított sík felszínen, a mélyedésekben összegyűlik a víz. A talaj felső rétege homokos lösz, a mezőgazdasági területek nem túl jó minőségűek. Nagyobb erdőterületek vannak a település délnyugati részén a Döbrögi erdő, a délkeleti részén a Göröndi erdő. A déli területén terül el a Rinya felduzzasztásával kialakított tórendszer.

Nagyatád távolsága a megyeszékhelytől 48 km, a fővárostól 220 km. A legközelebbi város Csurgó, 24 km-re fekszik, a déli határváros Barcs távolsága 37 km. Nagyatád belterületét már nem terheli átmenő forgalommal a Barcs és Balatonszentgyörgy közötti 68. sz. főút, mert elkészült a várostól északkeletre az elkerülő út.

Járásszékhelyként 18 település központja, de Dél-Somogyban ennél tágabb központi szerepe van a városnak. A lakosság száma 2017-ben 10717 fő, akik 5006 lakásban laknak. Nagyatádnak a legnagyobb népessége 1990-ben volt, amikor 13136-an laktak a városban, azóta folyamatosan csökken a népességszám, bár 2015-ben kis mértékű növekedés történt.

Nagyatád a „parkok, szobrok és fürdők városaként” határozza meg magát. A békés, nyugodt kisváros legfőbb jellemzője a tisztaság, rendezettség, gondozottság. Zöldfelületekben, növényzetben, virágokban rendkívül gazdag település. A város épített és természeti környezetének helyi védelméről az önkormányzat 2003-ban alkotta meg a rendeletét.

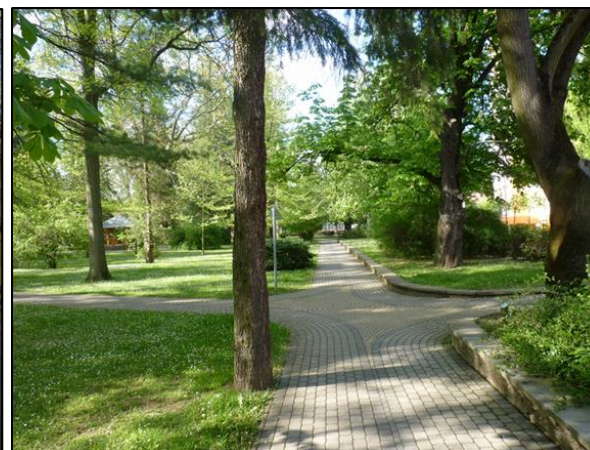
Nagyatádot a tervszerű, harmonikus városfejlesztésért, értékörzésért két alkalommal, 1983-ban és 2006-ban Hild-díjjal tüntették ki. A Virágos Magyarországért versenyen 2005-ben fődíjat, 2007-ben Arany Rózsa Díjat nyert Nagyatád. Az európai virágos városok versenyén, az Entente Florale versenyen 2006-ban aranyérmes nyert a város és Európa legtisztább városa jelzővel jellemezték. A Virágos Magyarországért versenyen 2016-ban Arany Rózsa Díjjal jutalmazták a várost.

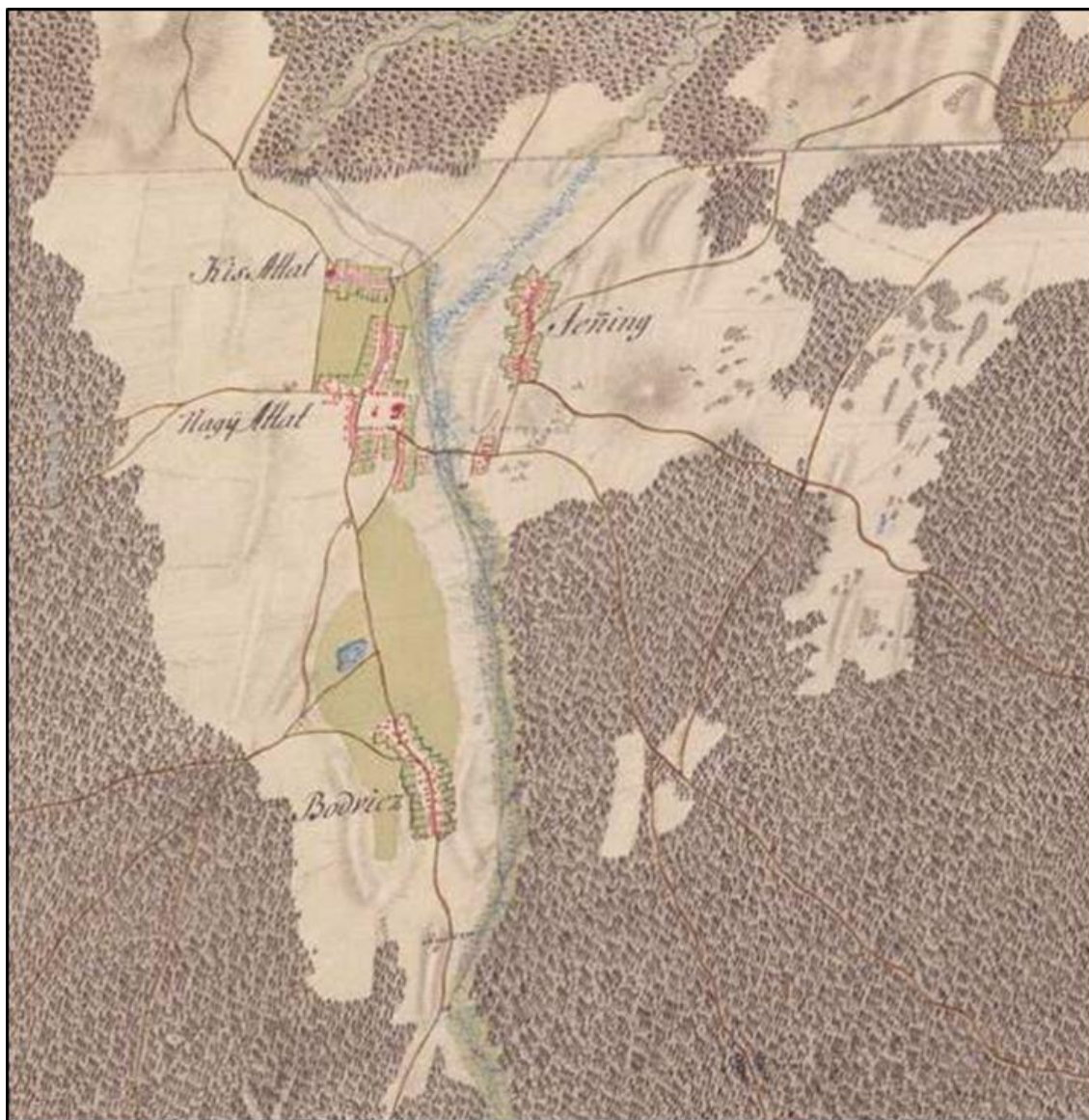
A mai Nagyatád több település összeolvadásából, egyesítéséből alakult ki. A középkorban a két Atád, Kis-Atád és Nagy-Atád mellett Bodvica (Boda), Barapuszta (Bracsa), Döbrög, Gercse, Henész, Görönd (Herántfalva), Pongrác, Mária, Sármellék, Simongát (Simonfalva), Kivadár (Tivadar) falvak voltak találhatóak a mai város területén.

A mai Nagyatád kialakulásában meghatározó volt a Rinya patak mocsaras medre, a nagy kiterjedésű erdők, amelyek viszonylagos elzártságot biztosítottak, és az, hogy a jelentős postautak is elkerülték. A bezártság nem volt előnyös a térségi kapcsolatok és a fejlődés szempontjából.

Ezen a vidéken a korai emberi életet bizonyítják a régészeti leletek, az őskori kerámia töredékek, az újkőkori vagy rézkori kőeszközök, a késő bronzkori cserepek. Érdekes módon a Római Birodalom bukása és a honfoglalás időszaka közötti időkből nem kerültek elő leletek. Az államalapítás idején a mai Nagyatád és környéke királyi birtok volt, a segesdi királynéi birtok részeként. A terület adományozás útján magánbirtokká vált, majd ismét királyi birtok lett. A két Atád és a többi környékbeli jobbágyfalva 1395-ben került a később híressé vált Batthyányi család ősének a tulajdonába. Atád 1475-ben vásártartási jogot kapott, így a vásártartással valamelyest központi helyé vált. A falvak 1558-ban a törökök kezére kerültek, a lakók elmenekültek, a házaikat felégették. A hosszú török uralom után 1686-tól a magyarok mellett horvát és vend telepések költöztek az elnéptelenedett falvakba.

1722-től a Czindery család lett Atád birtokosa. Ekkor fejlődésnek indult a település, fellendült a kereskedelem. 1744-től szabad királyi város lett, már rendszeres vásárokat tartottak és a Nagyatád nevet kezdték használni. A XVIII. sz. első felében mindössze 700 fő körül volt a lakosság. A földbirtokos ferences rendi szerzeteseket hívott a városba, megépült a templom és a kolostor.

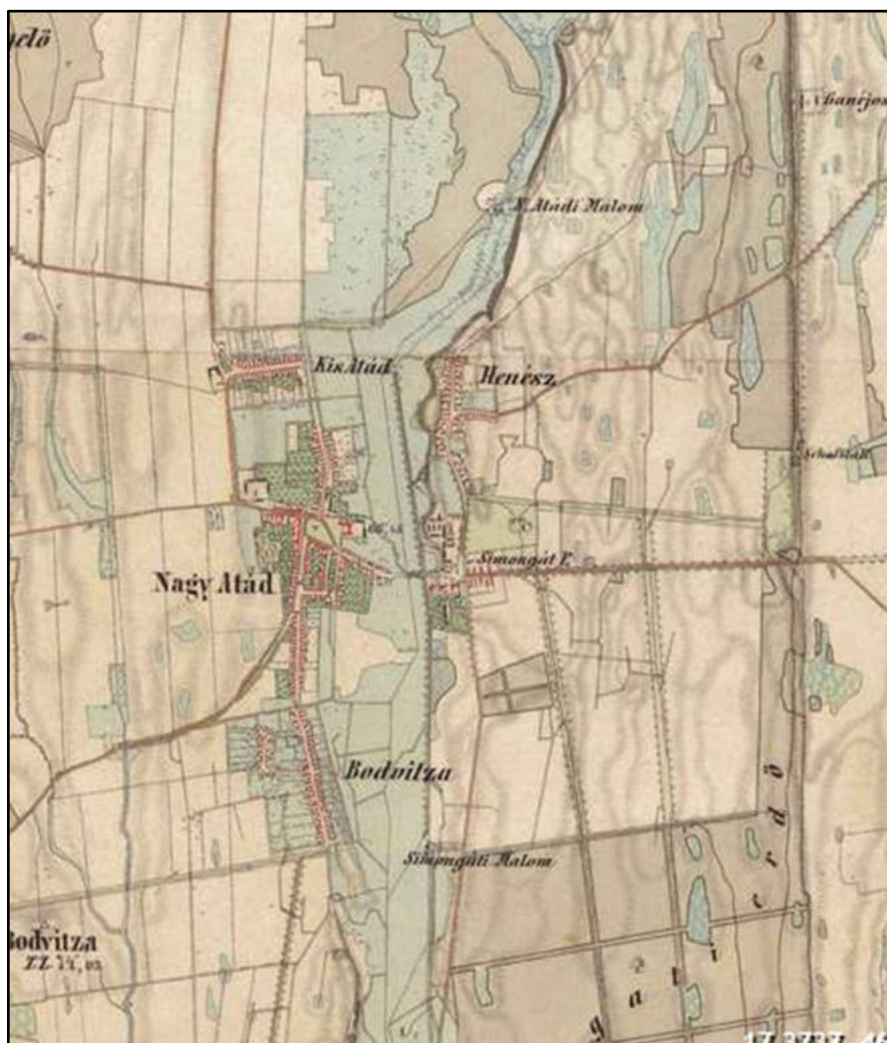

I. katonai felmérés (1782-85)

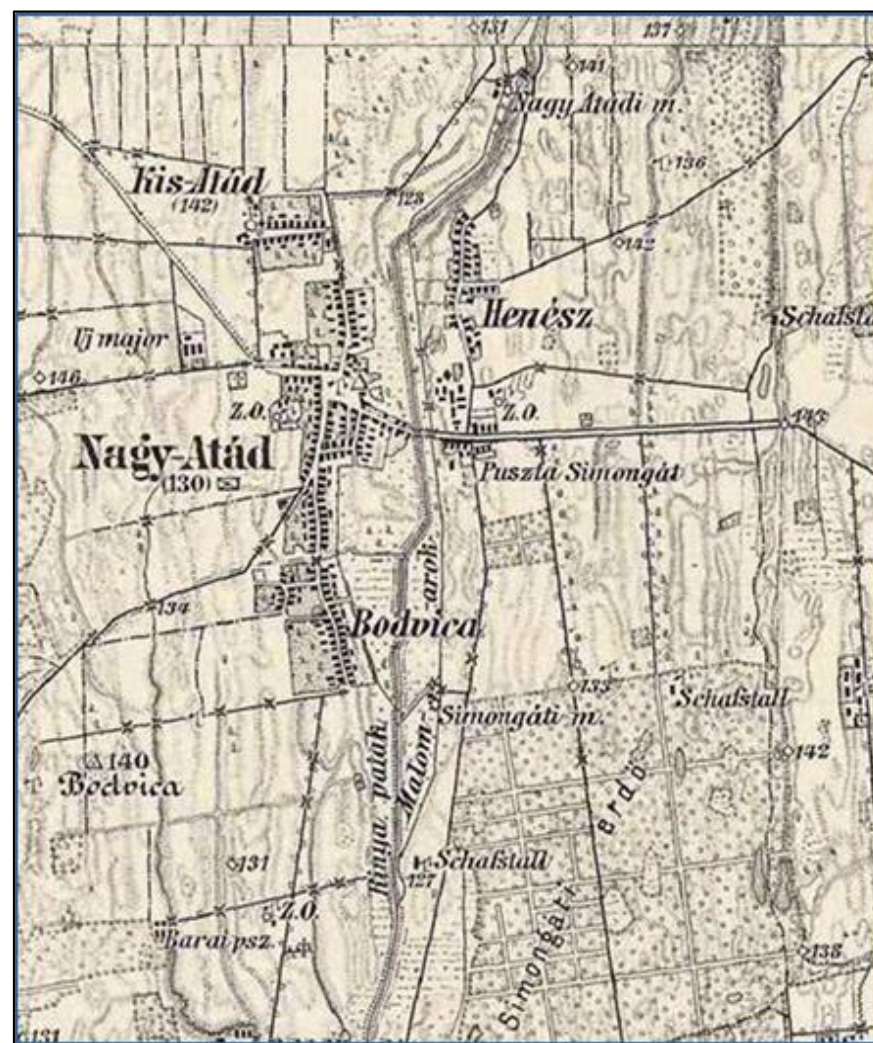
A térképen erdővel határolt települések láthatóak. Nagyatád központi helyét mutatják a 6-7 irányból idevezető utak. Nagyatádon a négyzetes alaprajzú vásártér határozza meg településközpontot, a tér közepén keresztet jelöltek. Kis-Atád (a mai Kápolna utca), Henész és Bodvica, illetve Simongát különálló, egy-egy utcából álló települések. Kivadár még nem létezett a felmérés idején. A térképen már ábrázolták a ferences templomot és a Szent Rókus kápolnát. A Rinya szélesen terjengő mocsaras völgy volt, melyen a Lábod irányából vezető úton vámszedésre lehetőséget adó átkelőhely volt.

A XIX. sz. elején Nagyatád az évi öt vásárral jelentős mezővárosnak számított. A Czindery örökösök folyamatosan pereskedtek, elhanyagolták a birtokot és 100 év után eladni kényszerültek. Az 1848-as szabadságharc leverése után a közigazgatási átszervezésnek köszönhetően járási szolgabírói hivatal lett Nagyatád, ahova 38 helység és 42 pusztához tartozott, azonban 1870-től járásközpont lett a település.

A kiegyezést követően fejlődésnek indult a település gazdasága, több üzem létesült. A piactér körül sorra épültek az emeletes városias házak, a falusias településkép megváltozott a nagyatádi településrészen.

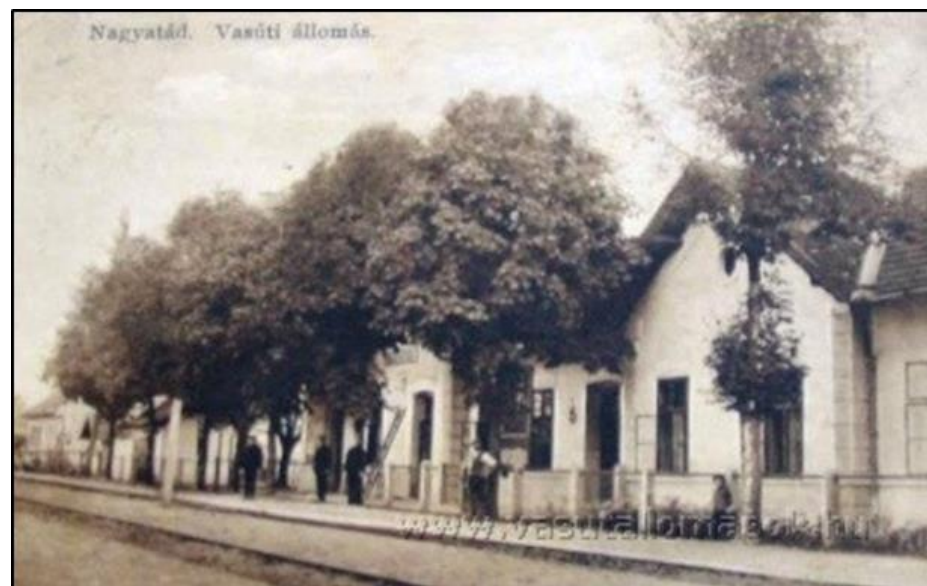
2. katonai felmérés (1806-1869)

3. katonai felmérés (1869-1887)

A XIX. századi térképeken már jóval kevesebb az erdőterület, nagyobb, majdnem összenőtt települések láthatóak a szabályozott Rinya két oldalán. A patakon levő malmokat is jelölték. Már Kivadár pusztát is ábrázolták. A vásártér - a mai park területe - a központi hely, a négy égtáj felől bevezető utakkal.

A vasúti fővonal elkerülte Nagyatádot, de 1890-ben megépült a Somogyszob-Barcs közötti helyi érdekű vasútvonal, így bekapcsolódhatott a település az ország vasúti vérkeringésébe.

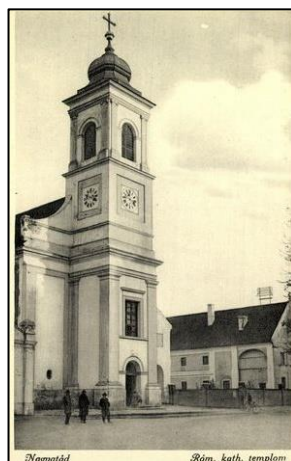
A századforduló után megkezdte működését a téglagyár és a vályogházak helyett téglaházak kezdtek épülni. A főtéren 1906-ban artézi kutat fúrtak egészséges ivóvíz nyérése céljából, de 403 méteres mélységből gyógyvíz tört elő. A következő évben emelték az egykori vásártéren a fürdőépületet, ami a mai fürdő magját alkotja. A régi képeslapokon a park helyén még csak gyepfelület látható. A XX. század elején több gyár, közintézmény, pénzügyintézet épült, a mezőgazdaság szerepe lassan csökkent a település életében.

1930-ban lovascsendőr-alesztályt, majd határőrszázalóaljat telepítettek Nagyatádra. A város központja, a Széchenyi tér környéke az emeletes polgári házakkal kezdett városias arculatot öltetni.

Az országos közigazgatási reform keretében 1941-ben Henész, Bodvica és Kivadár – nem éppen konfliktusmentesen – egyesült Nagyatáddal, így a közigazgatási területe háromszorosára, a népessége pedig másfélszeresére nőtt.

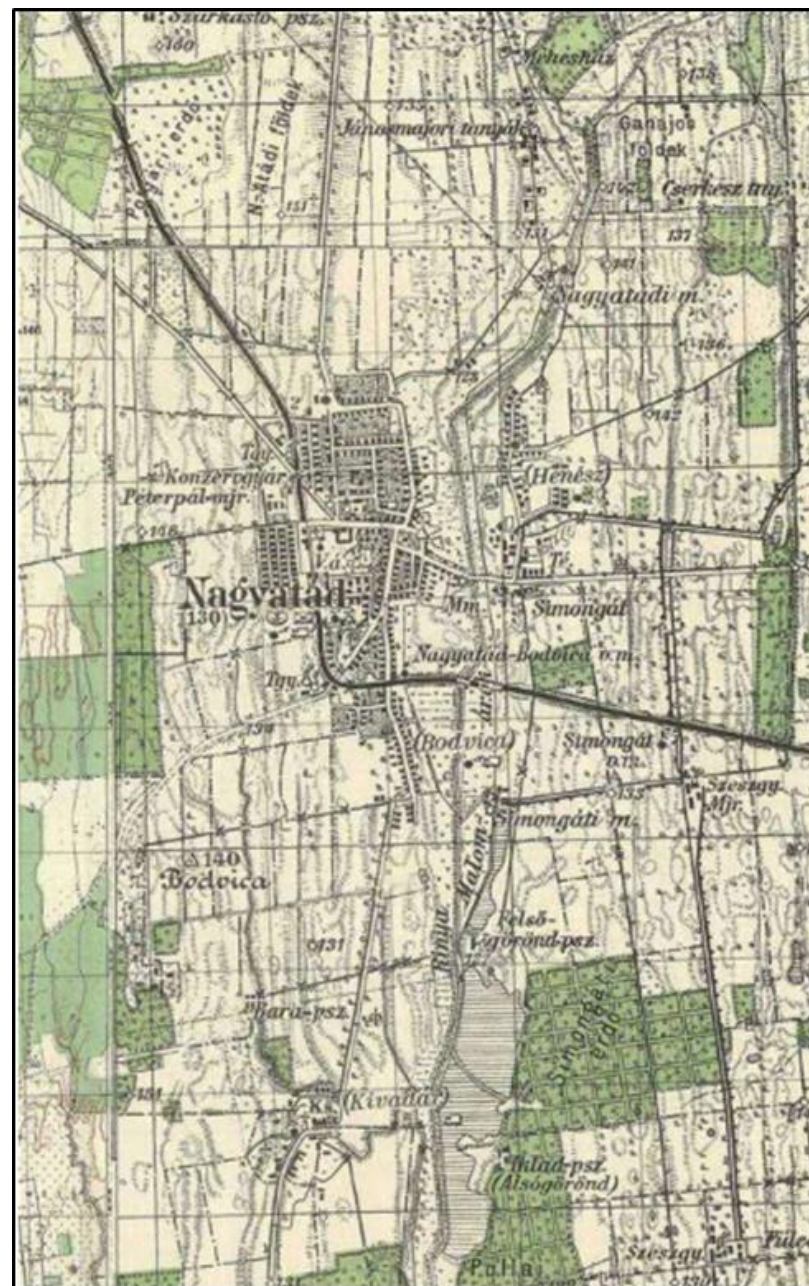
Az 1941-ben készült katonai felmérés térképe már egy sok utcából álló települést mutat, ahol Bodvica már összeépült Nagyatáddal. Henész, Simongát és Kivadár kicsi települések. A település körül több major létezett, a Rinyán malmok működtek.

A II. világháborúban súlyos pusztítást szenvedett el a település, a házak 60%-a romossá vált vagy megsérült.

Az újjáépítést és a szocialista iparosítást követően nagyarányú bevándorlás kezdődött Nagyatádra, gyors ütemben növekedett a lakosság száma.

1961-től határőrséget, harckocsiezredet telepítettek a városba, laktanya épült a taranyi út mellett, megalapozva a katonaváros-jelleget. 1993-ig még büntetőszázad működött itt. A katona-város múltját máig őrzi Nagyatád.

Az egykori laktanya kollégiumként működik, míg a városszéli egykori laktanya területe és épületállománya erősen romló állapotban van, a gazdasági célú hasznosítása lassan alakul. A város hűen őrzi a katonaváros múltját, a katonai emlékek a város turisztikai kínálatát bővítik.

A hetvenes években lakótelepek épültek, gyors ütemben urbanizálódott a település, a népessége 12900 főre növekedett. 1971-ben – a történelem folyamán immár harmadszor - várossá nyilvánították Nagyatádot.

A városfejlesztés tervszerűen és folyamatosan zajlott, a közterületek, zöldfelületek gondos kialakítása mellett. A városi közterületek virágosítása és képzőművészeti alkotások állítása kiemelt hangsúlyt kapott minden időszakban. Nagyatádon indokolt a fürdők, parkok és virágok városa szlogen meghatározása.

A Rinya patak felduzzasztásával csónakázótavat alakítottak ki. A városi parkerdő szomszédságában szoborpark létesült a nemzetközi faszobrász művésztelép alkotásaiból, hírnevet és elismertséget szerezve a városnak. A szoborpark melletti látogatóközpont különböző rendezvényeknek és kiállításoknak ad helyet.

A főtéri parkban álló fürdő folyamatosan működik és strandfürdő épült a város északkeleti részén 1989-ben, ahol folyamatos fejlesztések történnek, pezsgőfürdős termálmedence, élménymedence és tanuszoda épült az évek során.

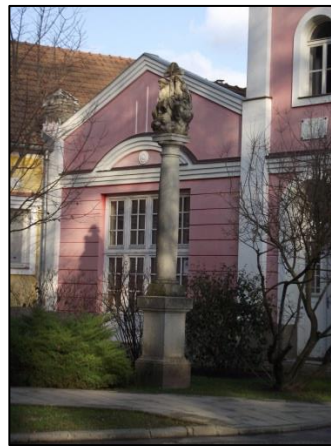

Napjainkra teljes infrastruktúrával, megfelelő intézményhálózattal ellátott, gondozott közterületekkel, kivételes növényállománnyal rendelkező kisváros Nagyatád. A folyamatos fejlődés érdekében a város vezetése újabb és újabb célokat fogalmaz meg. A fejlesztések között egyre nagyobb hangsúlyt kap a turizmus.

Nagyatádon pezsgő a közösségi élet, több egyesület, klub, művészeti egyesület működik. A rendszeresen megtartott hagyományos városi rendezvények erősítik a közösséget. Nyaranta felporzol a város, a nemzetközi triatlon versenyen tömegek vesznek részt versenyzőként és közönségként. Az egykori katonaváros múltját aktívan őrzik, a városközpontban kialakított hadipark a turisztikai látnivalók sorát bővíti.

A város környékén több turistaút található. A városkörnyéki parkerdő, a csónakázótó és a szoborpark - több mint hatvan fából készült alkotással - kellemes rekreációs lehetőséget biztosít.

2015. ősze óta a városközpontot nem terheli a nagy átmenő forgalmú 68. főút, mert északkeletről negyedkörívben elkerüli a várost. A kerékpárúthálózat fejlesztése tervezett a belterületen és a szomszédos Ötvöskönyiig.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

Nagyatád síkvidéki kisváros, ahol a legfőbb települési jellemző a meglévő művi értékek mellett a gazdag, értékes növényállomány. Tágas terek, szellős beépítés, gyönyörű fák, parkok a településképet meghatározó jellegzetességek. A történeti egy-, kétemeletes épületek mellett többnyire szépen illeszkedő új beépítések történtek. A település sziluettjében dominál a barokkos templomtorony mellett a kilencemeletes kórház és a három tízemeletes panelház. A településközpont határán folyó Rinya patak és a csónakázótó még kellemesebbé teszi a városi életet. Egyedi a központi parkban elhelyezkedő gyógyfürdő, amelyhez kültéri medence is tartozik. Az egész városra jellemző a különös gondozottság, rendezettség és tisztaság. A közterületek számos pontján képzőművészeti alkotások állnak, nagy részben az itt működött faszobrász alkotótelep alkotásai. A központban három felekezetnek áll temploma. A barokk római katolikus templomon kívül a XX. sz. első felében a református és az evangélikus felekezetnek épült kisebb méretű temploma. Az egykori falvakban - ma városrészek - régi és újabb építésű kápolnák állnak.

Nagyatádon két országos védelmet élvező műemlék található: a ferences templom és a ferences rendház épületegyüttese a Széchenyi téren és a Dózsa György utca mellett, a Honfoglalás téren álló Szent Rókus barokk kápolna az előtte álló kereszttel. Műemléki környezet a ferences templom és rendház környezete.

MŰEMLEKEK

törzsszám	azonosító	név	cím	hatsz.	védetség/bírság
4552	8017	Ferences templom	Széchenyi tér 5.	10	műemlék
4553	8018	Ferences rendház	Széchenyi tér 9.	9	műemlék
8675	8016	Rk. kápolna és kereszt	Dózsa György u.	205, 206	nyilvántartott műemléki érték
8675	15435	kereszt	Dózsa György u.	206	nyilvántartott műemléki érték

MŰEMLÉKI KÖRNYEZETEK

törzsszám	azonosító	név	hrsz.	védettség
4553	29436	Ferences rendház ex-lege műemléki környezet	10, 1692/1, 1693, 1695, 8	műemléki környezet
4552	29434	Ferences templom ex-lege műemléki környezet	11, 1692/1, 1693, 1695, 8, 9	műemléki környezet

Ferences templom

A ferences rendi templom és kolostor építését 1751-ben kezdték meg a Czindery kegyúr által adományozott telken. Az építés több mint 20 évig tartott. A templom és a kolostor az egykori vásártér keleti oldalán épült fel. A jellegzetes barokk stílusú kelet-nyugati tengelyű egyhajós, boltozatos templom eredetileg torony nélkül épült, illetve 1799-ben egy fatornyot csatlakoztattak az északi oldalához. A templom barokk berendezése később készült el, főoltár, mellékoltár, keresztelőkút, áldoztatórác, padok. A barokk oltárból csupán négy szentnek a szobra maradt meg. Az alaprajzilag L-alakú kolostor a templom déli oldalához csatlakozik. A klasszicista torony 1873-ban készült el. A II. világháborúban a templom súlyos károsodást szenvedett. Eredeti a sekrestye bútorzata és a templom folyosóján láthatóak a főoltár szobrai. Az ezerkilencszázkilencvenes években készültek a freskók és egyes berendezési tárgyak. A templom teljes külső és belső felújítása 2002-ben fejeződött be.

Az egykori vásártér közepén épült fürdő környékének parkosításával alakították ki a mai csodálatra méltó közparkot, amely a barokk épületegyüttes méltó természeti környezete lett.

Ferences kolostor

A templomhoz csatlakozó kolostor építését a templommal egyidőben kezdték el. Az alaprajzilag L alakú, egyemeletes kerengőfolyosós épület déli szárnyát 1759-ben kezdték építeni. A barokk stílusú épületet a XIX. sz. második felében eklektikus stílusban átépítették. Szerencsére a kolostor ebédlőtermében megmaradtak a faliképek, az intarziás falburkolat, faragott ajtók és szekrények. 1950. után a kolostor bútorait, könyvtárát széthordták. Szükséglakásokat alakítottak ki benne, majd a napköziotthon konyhája, étkezője működött benne. Később Park Hotel néven szállodaként funkcionált.

A ferences rend 1992-ben kapta vissza az épületet és napjainkban a nagyatádi r.k. plébánia használja egyházi rendezvények céljára. A teljes felújítása 2002-re készült el.

Szent Rókus kápolna

A kisméretű barokk kápolnát 1743-ban építtette Czindery Ferenc az egykori kis-atádi temető helyén. A Honfoglalás terén, a Kápolna utca tölcséres teresedésénél kisebb magaslaton áll a kis kápolna. Az észak déli tengelyű, egyszerű, dísztelen épületnek csupán a délről nyíló bejáratát hangsúlyozza rizalit. Az előtte álló, vaskerítéssel körbekerített keresztet 1925-ben állították, a műemléki védelem a keresztre is kiterjed.

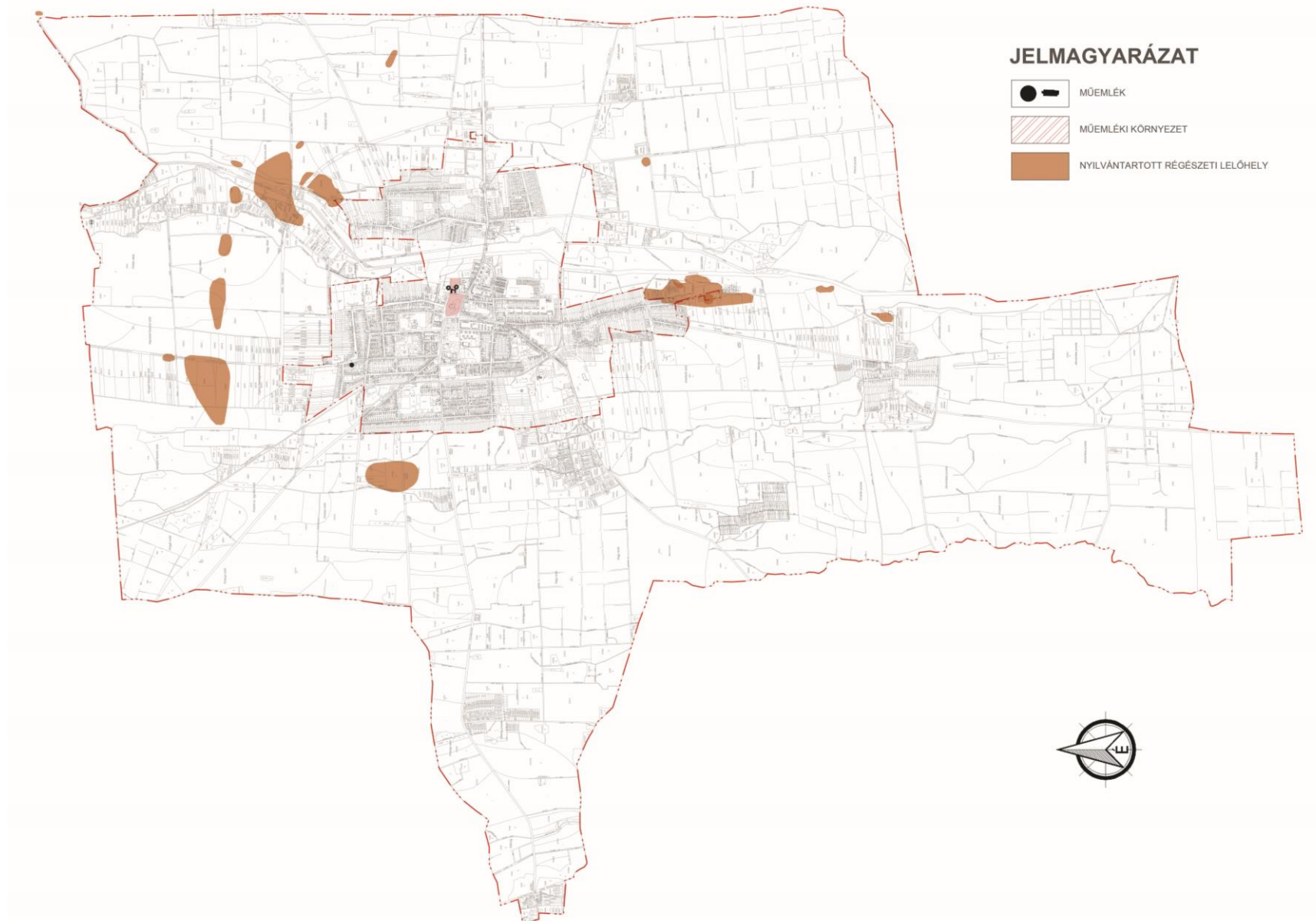
NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

A város történelmét rejtő régészeti lelőhelyeket az örökségvédelmi hatóság az alábbi táblázat szerint tartja nyilván. A lelőhelyek több korszakból származó emlékeket rejtenek.

azonosító	lelőhelyszám	név	hrsz.
47901	1	Szollár-malomtól délre	010, 011/1, 013, 014/1, 014/2, 014/3, 014/4, 015, 016/1, 016/3, 016/4, 016/5, 017, 018/3, 018/4, 018/5, 018/8, 0533, 0537, 0545/3, 0546/1, 0546/4, 0547, 0548, 0549/1, 07/27, 07/42, 07/43, 07/44, 07/48, 07/49, 07/50, 07/51, 07/52, 07/53, 07/54, 08, 09/3
47887	2	Prokopi-dűlő	0112, 0114, 0116/1, 0116/2, 0116/5, 0116/6, 0116/7, 0116/8, 0117, 0118, 0124, 0128, 0129/1, 0132,
88433	3	Rinya nyugati partja	018/8, 018/9, 027, 049/17, 047/18, 049/19,
76371	4	Cigány-Markógödri-dűlő 2.	037, 062, 063/10, 063/11, 063/12, 063/13, 063/14, 063/9
47886	5	Kivadári temető	0374, 3051/3
47897	6	Tölgyes	0376, 0377/5
47891	7	Bodvica-Boda	0384, 0391/1, 0391/11(fokozottan védett), 0391/12(fokozottan védett) 0391/13 (fokozottan védett), 0391/14 (fokozottan védett), 0391/15, 0391/16, 0391/18, 0391/2, 0391/6, 0391/7, 0391/8 (fokozottan védett), 0391/9 (fokozottan védett), 0392 (fokozottan védett), 0394 (fokozottan védett), 0395, 0398/10, 0398/11, 0398/12 (fokozottan védett), 0398/13 (fokozottan védett), 0398/15, 0398/16, 0398/17, 0398/18, 0398/2 (fokozottan védett), 0398/20 (fokozottan védett), 0398/21 (fokozottan védett), 0398/22, 0398/23, 0398/24 (fokozottan védett), 0398/3 (fokozottan védett), 0398/4 (fokozottan védett), 0398/5 (fokozottan védett), 0398/6 (fokozottan védett), 0398/7 (fokozottan védett), 0398/8 (fokozottan védett), 0399, 2041/1(fokozottan védett), 2041/2(fokozottan védett), 2719/1, 2719/10, 2719/11, 2719/12, 2719/13, 2719/14, 2719/15, 2719/16, 2719/17, 2719/18, 2719/19, 2719/20, 2719/21, 2719/22, 2719/23, 2719/5, 2719/6, 2719/7, 2719/8, 2719/9,
76369	8	Cigány-Markógödri-dűlő 1.	039/19, 039/20, 039/21, 039/22, 062, 065/1, 065/2, 065/3, 066, 070,

88437	9	Nagyrét	039/23, 042
22899	10	Bodvica-Temető	0391/11(fokozottan védett), 0391/9 (fokozottan védett), 2041/1 (fokozottan védett), 2041/2 (fokozottan védett)
47893	11	Bodvica I.	0398/20, 0398/23, 0398/24, 0398/3, 0398/4, 0398/5
47896	12	Bodvica II.	0398/20, 0398/22, 0398/23, 0398/24
88435	13	Nagyrét II.	042, 044
60000	14	Újkút-pusztától északra	0430/1, 0430/2,
88429	15	Zsellér-föld	0510/2, 0511/2, 0511/4
49209	16	Rinya-meder	0521/1
47885	17	Szollár-malom	0533, 0545/3
88431	18	Csonka-dűlő	0539, 0540, 0542/11
47884	19	Henészi-temető	0542/10, 0542/11, 0542/2, 0542/3, 0543, 0544/3, 0544/4, 0545/1, 0545/2, 0549/3, 0549/5, 0549/6, 2361, 2362,

Műemlékek, műemléki környezetek és régészeti lelőhelyek Nagyatádon

HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ MŰVI ÉRTÉKEK

srsz.	építmény	helyszín	hatsz.
1	kereszt	Ady Endre u. 12.	2572
2	lakóház utcai homlokzata	Árpád u. 8.	1733/1
3	irodaház déli homlokzata	Baross G. u. 11.	535
4	lakóház tömege, homlokzata	Baross G. u. 15.	539
5	ref. templom	Baross G. u. 17.	540
6	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 3.	569
7	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 6.	549
8	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 8.	550
9	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 9/a.	565
10	lakóház utcai homlokzata	Beregszászi u. 11.	564
11	kereszt	Bodvicai szőlők	4040
12	kereszt és középkori körtemplom maradványai	Bodvicai temető	2041/2
13	kereszt	Bodvicai temető	2041/2
14	evangélikus templom	Dózsa Gy. u.	625/1
15	volt dohánybevéltő épületei: dohányfermentáló, lakóház, irodaház, kerítés	Dózsa Gy. u. 15-19.	589/2
16	lakóház, állatorvosi rendelő utcai homlokzat	Dózsa Gy. u, 20.	648

17	lakóház utcai homlokzat	Dózsa Gy. u. 60.	693
18	bolt, italbolt tömege, homlokzatai	Fürdő u. 1.	3021
19	r.k. kápolna, Mária szobor, Erzsébet királyné emlékmű, kereszt	Háromfai út	3116
20	Somssich kápolna	Háromfai út	3018
21	temetői kereszt és középkori templomdomb	Henészi temető	2362
22	kereszt	Hókamalom	0563
23	r.k. kápolna, kereszt, Szt. József szobor	Honvéd utca	2337
24	kereszt	Honvéd u. 101.	2373
25	lakóház utcai homlokzat	Honvéd u. 110.	2339/4
26	lakóház tömege, homlokzatai	Honvéd u. 124.	2347/1
27	lakóház, gazdasági épület tömege, homlokzatai	Honvéd u. 138.	2353
28	otthon-ház tömege	József A. u. 1.	2425
29	kereszt	Kiserdő	026/11
30	volt kastély	Kispuszta/Barapuszta	4301
31	ipartestületi ház utcai homlokzata	Korányi u. 5.	436
32	Kossuth szobor	Kossuth L. u.	1692/4
33	lakóház, üzletek utcai homlokzat	Kossuth L. u. 10.	1708
34	lakóház utcai homlokzat, kapu	Kossuth L. u. 43.	1648
35	temetőkápolna	Központi temető	1340

36	temetői kereszt	Központi temető	1340
37	lakóház utcai homlokzat	Mártírok útja 6.	1748
38	irodaház utcai homlokzat	Mártírok útja 16.	1757
39	irodaház utcai homlokzat	Mártírok útja 18.	1757
40	kereszt	Petőfi S. u. 73.	1823
41	lakóház utcai homlokzata	Rákóczi F. u. 14.	2093
42	lakóház utcai homlokzata	Rákóczi F. u. 39.	1929
43	kereszt	Rákóczi F. u.41.	1931
44	kereszt	Rákóczi F. u.	2042/2
45	kereszt	Rákóczi F. u. 81.	1976/3
46	temetői kereszt	Simongáti temető	2711/2
47	volt magtár utcai tömeg, homlokzat	Somogyi B. u. 7.	814
48	kereszt	Szabadság tér	2262
49	kastély	Szabadság tér 8.	2245/1
50	irodaház tömege, homlokzatai	Szabadság tér 9.	2257
51	gyógyfürdő eredeti épületrész	Széchenyi tér	1695
52	I. világháborús emlékmű	Széchenyi tér	1693
53	Nagy-kereszt	Széchenyi tér	1693
54	Márai-kereszt	Széchenyi tér	1693
55	Szentháromság szobor	Széchenyi tér	1692/1
56	csonka-kereszt alapzat	Széchenyi tér	1692/1

57	régi postaépület, hotel	Széchenyi tér 1.	22
58	múzeum tömege, homlokzatai	Széchenyi tér 2.	21
59	volt tűzoltószertár tömege, nyugati homlokzata	Széchenyi tér 4.	13
60	turisztikai központ, volt zeneiskola nyugati homlokzata	Széchenyi tér 7.	7
61	lakóház, volt vendéglő nyugati homlokzata	Széchenyi tér 8.	5/1
62	lakóház nyugati homlokzata	Széchenyi tér 9.	4
63	lakóház északi homlokzata	Széchenyi tér 12.	1752
64	társasház északi homlokzata	Széchenyi tér 13.	1751
65	könyvtár tömege, utcai homlokzata	Széchenyi tér 14.	1746
66	társasház, üzlet északi homlokzata	Széchenyi tér 18.	1701
67	lakóház, üzlet északi homlokzata	Széchenyi tér 21.	1703
68	volt iskola keleti homlokzata	Széchenyi tér 25.	1364
69	lakóház keleti homlokzata	Széchenyi tér 26.	1363
70	lakóház keleti homlokzat	Széchenyi tér 27.	1362
71	áruház, üzletek tömege, utcai homlokzata	Széchenyi tér 37.	440
72	kereszt	Szigetvári u.	1997/2
73	lakóház homlokzatok	Vasút sor	1279/3
74	vasútállomás épülettömeg	Vasút sor	1279/4
75	bíróság	Zrínyi u. 3.	24

76	volt börtön	Zrínyi u. 5.	25
77	Kisatád középkori templomának maradványai	Szentegyházi dűlő	0103
78	kereszt	elkerülő út mellett	0542/29

néhány helyi védelem alatt álló épület:

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TÁJÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK, TÁJKÉPI JELLEMZŐK

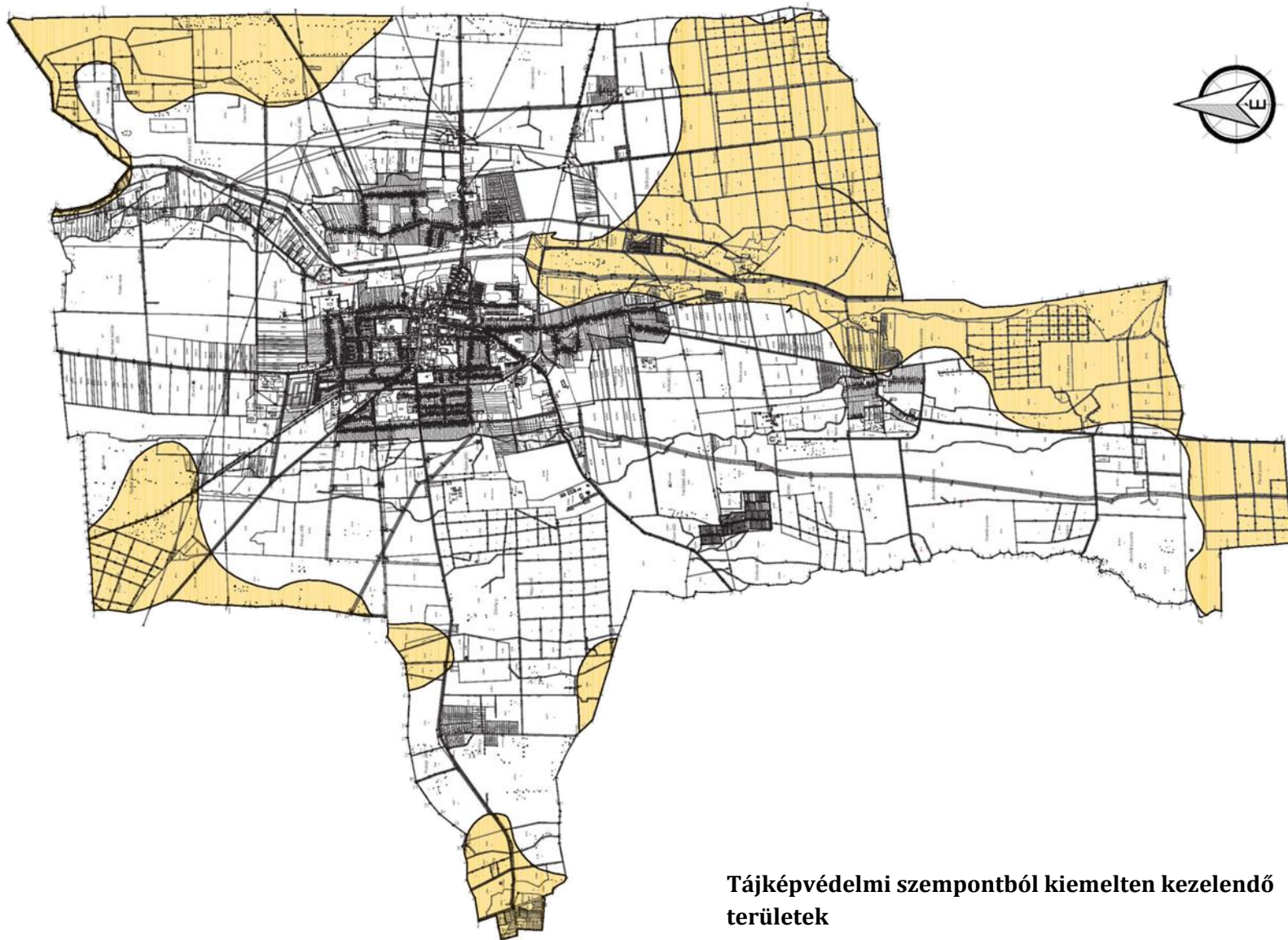
A Nagyatádot övező lankás táj a Dunántúli-dombság része, a tájföldrajzi besorolás szerint a Belső-Somogy középtájhoz tartozik. Homokkal borított felszínének kőzetanyaga az Ős-Duna hordalékkúpjából származik. A tájat a Pannon-tenger tengerben végbemenő kristályos üledékképződés, majd a környező térség hegységképződési folyamatait követően az Ős-Duna folyóvízi felszínformáló erői alakították. A Balti tengerszint felett 125-140 méter között hullámzó domborzatot a homok felhalmozódása és lepusztulása alakítja, amelyben a szél játssza a főszerepet. Hatására változatos, szép deflációs felszínformák jönnek létre. Az állandónak tekinthető széljárás miatt, hosszú, olykor 4-500m-es, É-D irányú szélbarázdák, ún. garmadák jöttek létre, amelyek a Nagyatád környéki táj meghatározó tájképi elemei.

A homokbuckák közötti mélyedésekben megmaradó víz szintén karakteres tájképformáló erő. A létrejövő tavacskákat többnyire egy-egy felszín alatti forrás, vagy az összegyűlő csapadékvizek, patakok táplálják. Ezek közül a legnagyobb a Nagyatádhoz közeli Kivadár mellett található Göröndi-halastavak, melynek vizében és partján egyedülálló gazdaságban láthatunk európai jelentőségű védett vízi madarakat.

A település fölé emelkedve feltűnik, hogy a várost nagyobb kiterjedésű erdők övezik, meglehetősen mozaikos elrendezésben. Tájképi szempontból igen meghatározó a várost átszelő Rinya-patak és a Malom-árok képe és az ezeket övező galériaerdő sávok. A patakokban és a mellettük elhelyezkedő Jóléti-tóban sok madár talál menedéket és pihenőhelyet. A község közigazgatási területének közel egyharmadát kitevő, erdővel és patakmenti galériaerdővel borított területei országos jelentőségű, *tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület* övezetébe tartoznak.

Végül az erdők és patakok között elterülő változatos mezőgazdasági területek járulnak hozzá Nagyatád összetett táji környezetéhez. A löszön és homokon képződött jó minőségű, agyagbemosódásos barna erdőtalajok miatt Nagyatád története során mindvégig jelentős mezőgazdasági és gabonatermő település volt.

Ezt a táj jelenlegi arculata is jól tükrözi. Részben ennek is köszönhető a külterületet még mindig meghatározó aprófalvas, tanyás területek jelenléte. Apró, de tájképi szempontból fontos részlete Nagyatádnak a kispusztai szőlősbirtokok.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A tájképi védettség a legtöbb esetben együtt jár a természeti értékek jelenlétével. Nagyatádon a várostól délre és Kivadártól keletre fekvő kiterjedt erdőterületek, halastavak, galériaerdők élveznek *európai szintű nemzetközi védettséget*.

Nevezetesen a nagyobb kiterjedésű, *Belső-Somogy Natura2000 különleges madárvédelmi terület* a Rinya-patak menti vizes területeket és az erdőket érinti. Az erdőterületeknek a paktól keletre eső tagja egyben a *Rinyaszentkirályi-erdő Natura2000 különleges természetmegőrzési területnek* is a részei.

Előbbi védettségét a völgyekben található kis halastavak és a körülöttük található erdők együttesének köszönheti. A hazai feketególya-, cigányréce- és rétisas-állomány legjelentősebb élőhelyei közé tartozik, utóbbinak legnagyobb hazai állománya is itt található.

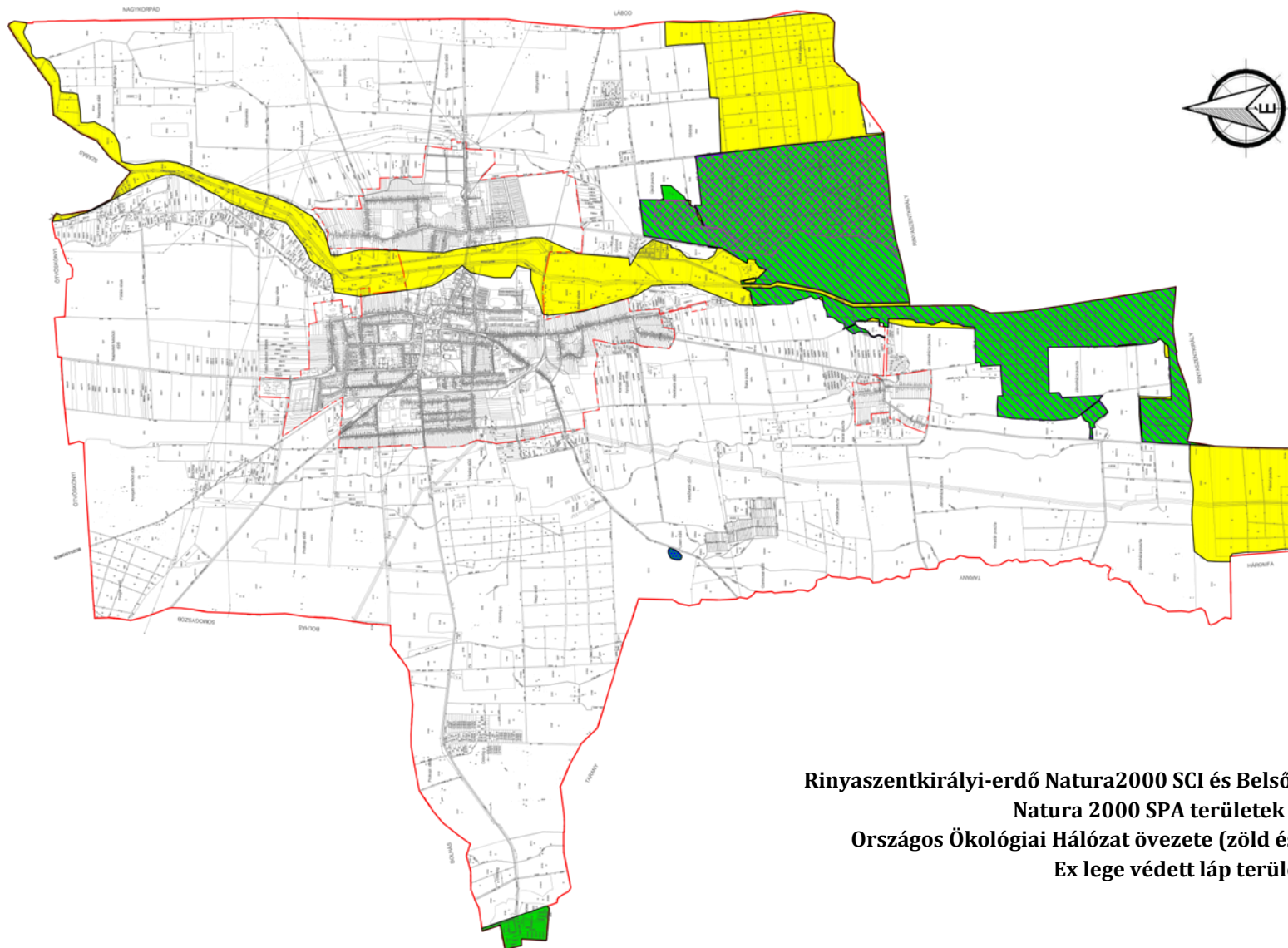
Utóbbi védettségét az értékes megmaradt éger- és kőrisligetek, puhafás ligeterdők, láperdők, illír gyertyános-tölgyesek, keményfás ligeterdők és az élőhelyét itt megtaláló védett kis apollólepke miatt kapta a terület. Az erdők legjellegzetesebb nagyvadja a gímszarvas, de nagy számban megtalálhatók dámszarvasok, őzek és vaddisznók is.

Az említett területek egyben az *Országos Ökológiai Hálózat magterületének* is részei, ami kiegészül a Rinya-patak *ökológiai folyosóként* védett területével. A taranyi út mellett, a régi katonai gyakorlópálya közelében országosan védett (ex lege) védett lápot találhatunk. Mindezek a természetközeli élőhelyek Nagyatád fő tájképi és természeti értékeit adják.

Növényföldrajzi szempontból a térség a Pannonicum flóratartományba, a Dél-Dunántúlt felölélő Praeilliricum flóraidékének Somogyicum flórajrásába tartozik. A nagyatádi löszhátakat, völgytalpakat eredetileg savanyú talajú homokpuszta-gyepek borították. A természetes erdők jellemző típusai a *ciklámenes gyertyános-tölgyesek*, kisebb részt *kocsányos-cseres tölgyesek*. A dombok között csordogáló patakokat *égerligetek* és *tölgy-kőris-szil ligetek* kísérik. A pangó vizes mélyedésekben elvétve *fűz- és égerlápok* foltjait találjuk.

Védett növényei a *királyné gyertyája*, a *selymes peremizs* és a *nagy ezerjófű*. Az erdők aljnövényzetének értékesebb fajai a *pirítógyökér*, *szúrós csodabogyó*, *keleti zergevirág* és az *erdei ciklámen*. A mészkerülő homoki gyepeken ritka vendég az *ezüstperje* és a *kék csillag*.

**Rinyaszentkirályi-erdő Natura2000 SCI és Belső-Somogy
Natura 2000 SPA területek (lila sáv)
Országos Ökológiai Hálózat övezete (zöld és citrom)
Ex lege védett láp területe (kék)**

Rinya-patak

Nagyatád városát a Babócsai-Rinya völgye, a patak és a párhuzamosan vezetett malomárok, valamint a gátakkal kialakított halastavak keleti és nyugati oldalakra tagolja. A Rinya Belső-Somogy legjelentősebb felszíni vízfolyása. A patak Böhönye mellett ered és Nagyatádot kettészelve Babócsa környékén torkollik a Drávába. Teljes hossza 76 km, vízgyűjtő területe pedig 921 km². A patak menti területek és azok környezete védendő és megőrzendő, hiszen jelentős ökológiai értéket képviselnek – az Országos Ökológiai Hálózat részét képezik. A vízfolyás és annak közvetlen környezete teljes hosszában ökológiai folyosóként szolgál. Nagyatád növénytakarságainak természetes határát a Rinya jelenti – a patak vonalától nyugatra gyertyános-tölgyesek, míg a főfolyástól keletre homoki vegetáció a jellemző. A Rinyát és a patakokat általában magas ártéri növényzet: tölgy-kőris-szil ligetek, a mellékágak egy részét pedig égerligetek határolják. A vizes élőhelyeken a vízi vegetáció számtalan típusát figyelhetjük meg, mely számos növényritkaságot rejt magában.

Egyedi tájértékek

A tájban olyan emlékek élnek múltunkról, melyek tiszteletet ébresztenek bennünk és tanítanak, érdekességként szolgálnak. Ha meg akarjuk őrizni ezeket a tájban rejtőző kisémlékeket, akkor az értékmegőrzés egyik fontos alapja lehet a környezetünk természeti, kultúrtörténeti és táji örökségének az ismerete. Ennek az ismeretnek a révén válhatunk képessé arra, hogy felismerjük ezeket az értékeket és teessünk a megóvásuk érdekében. Az ilyen, tájban megjelenő pontszerű értékeket, tájalkotó elemeket a Természetvédelmi törvény *egyedi tájértéknek*, a településképvédelmi rendelet *egyedi tájértéknek jelölt létesítményként* nevezi.

Nagyatádon az egyedi tájértékek kataszterezését még nem készítette el a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága, ellenben a Budapesti Corvinus Egyetem által létrehozott *tajertektar.hu* adatbázisában ismeretlen adatfelvevők által gyűjtött 78 különböző tájérték arról árulkodik, hogy Nagyatádon rengeteg felfedeznivaló mindennapi kis táji emlék várja a kíváncsi túrázókat.

A településen az egyedi tájértékeket három jól elkülöníthető nagy csoportba sorolhatjuk be:

Első csoportba tartoznak a **szakrális tájértékek**: különböző útmenti kereszttek, temetők, kápolnák. A kataszteri térképek és a *tajertektar.hu* tanúsága szerint Nagyatádon 25 db feszület, 4 db kápolna és 3 db templom is található. A szakrális emlékek többsége jó minőségben megépített, jelenleg is jó állapotban lévő, karbantartott építmények, jól látszik rajtuk a lakosok és az önkormányzat gondoskodó, példás lelkülete. Ezt a tényt jól mutatja a 2017. végén átadott új kálvária útvonal, ami a településközpontot köti össze a Henész városrészszel.

Kálvária

A Nagyatádi kálvária a városközponti Szent Flórán tértől indul és Henész városrész felé, a Honvéd utcai Jézus Szíve kápolnához vezet. A 13 stációból álló Kálvária kapcsolatot teremt a Rinya-patak két partján fekvő településrész között. Az egyébként zöldterületekben szegény Henész városrész a kálvária kialakításával egy új zöldfelülettel gazdagodott, ahol friss juhar és kőris kiültetéseket találunk.

Keresztek

Nagyatádon kiemelkedően sok, keresztet találhatunk a város utcáin sétálva, amelyeket egykor a lakosság hívei állítottak. Környezetük a legtöbb esetben gondozott, virágokkal, rózsaágyakkal díszített, jól olvasható felirattal rendelkeznek – különösen a frekvenciáltabb területeken lévő keresztok környezetében. Elenyésző számban lelhető fel kissé leromlott, olvashatatlan feliratú kereszt. Kiemelendő érték és hangsúlyos arculatképző jellemzőjük a festés nélküli, egységesen fehérre meszelt megjelenésük.

Második csoportba tartoznak a **biológiai egyedi tájérték**ként számon értekes fák, fasorok, növénycsoportok. Ide tartoznak a már említett, Rinya-patakot övező puhafás ligeterdők, illetve a település famatuzsálemei, utcaképet meghatározó faegyedei (pl. koros gyümölcsfák), amelyek méretükkel, szép koronaformájukkal a település meghatározó, karakteres elemei. Védelmük és megőrzésük kiemelt feladat.

Nagyatád példásan szép fái közül meg kell említeni a Nagyatádi Parkerdő fáit, a Liget és Rigó utcákban látható hatalmas lombkoronájú kocsányos tölgyeket, a Honvéd utcában lévő gesztenyefát, a Jókai utcai platánokat, a Nagyatádi kempingtől északra elhelyezkedő magányos kocsányos tölgyet és a Móricz Zsigmond utcai virágos kőris fasort.

A harmadik csoportba a kulturális élettel kapcsolatos emlékek tartoznak, amelyeket javarészt a köztéri szobrok, szabadtéri alkotások, emlékművek tesznek ki. Ezekből rengeteget láthatunk a mai napig is a városban.

Nagyatád belterületétől délkeletre található a Nagyatádi Nemzetközi Faszobrász Alkotótelep és Szoborpark. A terület a Rinya és a Nagyatádi Parkerdő között helyezkedik el. A patak menti galériaerdők szomszédságában lévő nagy kiterjedésű tisztásokon elszórtan találhatóak meg a fából készült különböző művészeti alkotások. Maga az alkotótelep a 70-es évek közepén jött létre, amely nyitásának első éve óta nemzetközi jellegű. Célja, hogy a képzőművészek számára lehetőséget biztosítson nagyméretű faplasztikák készítésére. Az alkotótelep és Symposium olyan alkotói műhelyforma, amely közösségi keretet teremt a művészek számára a fa szobrászi megmunkálására (<http://n-mk.hu/szoborpark/szoborpark>).

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Nagyatád városszerkezete organikus alakult ki, a középkori utak határozták meg a fő szerkezetét. A központi négyzetes vásártérrel rendelkező mezőváros folyamatosan nőtt össze a környező egyutcás falvakkal. A szocialista időszak tömeges lakásépítése csak részben rombolta le a történeti épületeket, a lakótelepeket a tömbbelsőkből építették, csupán a Lábod felé vezető út két oldalán álló modern házak és három tízemeletes toronyház idegen a kisvárosi településképben. Az észak-déli irányban lassan csordogáló Rinya patak szabályozott medre és a felduzzasztásával kialakított csónakázótó kellemes városképi elemmé vált a városközpont határán.

A síkvidéki település horizontálisan terül el, amelyből vertikálisan emelkedik ki a templomtorony, a három tízemeletes panelház és a kórház kilencemeletes tömbje. A többi épület magassága szinte nem is haladja meg a koros fák lombkoronaszintjét.

Nagyatádon a településkép szempontjából meghatározó területként többféle terület határozható le.

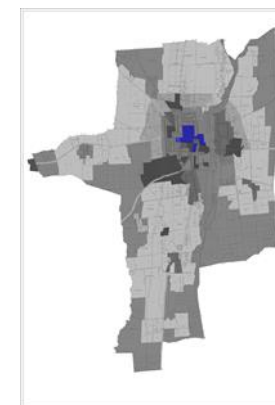

Településképi szempontból meghatározó területek a belterületen

Városközponti karakter terület

Nagyatád városközpontja az egykori négyzetes alakú vásártéren található 3 hektáros park körül alakult ki, ez a szép park a központ meghatározó eleme. A közpark egyedi sajátossága, hogy a közepén áll a gyógyfürdő, a szabadtéri medencében fürdőzők üdítő látványt nyújtanak a város közepén. Nagyatád városközpontja sajátos, a sokféle stílusú, korú, tömegformálású épületet a hatalmas fák, a gazdag növényzet és a tágas közterületek egységbe foglalják. A városi terek körüli szokásos zárt sorú beépítés szellősen határolja a dús növényállománnyal rendelkező parkot, amelynek négy oldalán részben korlátozott forgalmú utak haladnak. A városközpontban több intézmény szabadonálló módon épült. A nem mindig szabályos beépítés egyéni arculatot ad, nem tükrözi a tervezettséget, inkább az organikus fejlődést.

Az épületek általában emeletesek, a legtöbb kétemeletes, de földszintes épületek is állnak a tér körül. A legtöbb épület magastető, de a néhány lapostető sem zavaró. A városközpont épületeire a bátor színezés a jellemző, amely külön hangsúlyozza az egyedileg formált épületeket. A homlokzatok az építési időtől függetlenül plasztikusan formáltak, az egyszerűbb homlokzatok pedig élénk színre festettek. Az utcaképet meghatározzák a koros fák lombjai és a változatos épületállomány, amelynek az életkora XVIII. századtól a XXI. századig terjed, az épületek stílusa is sokféle, a barokktól a kortárs építészetig. A többféle épület igazán változatos településképet eredményez, ám a nagyméretű fák egységbe foglalják. A homlokzatok díszesek, az újabb társasházakat mázas kerámia díszítőelemek teszik barátságossá, egyedivé. Kontrasztos a Kossuth Lajos utca két oldala, ahol a keleti oldalon megmaradt a történelmi telekosztás és a földszintes házak helyén fokozatosan épültek emeletes társasházak, míg a nyugati oldalán egyszerre bontották le az összes régi házat és négyemeletes lapostetős lakótelepi épületekkel építették be. Az épület előtti tágas zöldterület és a fasorok jótékonyan takarják a sematikus épületeket.

Nagyatád városközpontjának épületei igazán sokfélék, a különböző korszakok különböző stílusában, divatos formavilágával, azonban a jól karbantartott épületek, az igényesen kiépített közterületek és a gazdag, sokszínű növényvilág kedves, barátságos kisvárosi központtá varázsolja. A térfalak tágas, szellős szabad területeket alkotnak, békét és nyugalmat sugároznak.

A városképet különösen barátságossá teszik a sűrűn előforduló különböző képzőművészeti alkotások, melyek nagy része a nemzetközi faszobrász alkotótelepen készült, egyben egy művészetkedvelő városról árulkodnak.

A kiválóan gondozott, igényesen és szépen kiépített közterületek pedig külön felhívják magukra a figyelmet. A parkosítás, virágosítás igazán példamutató, megérdemelten kapott a virágosításért sok díjat és elismerést a város. A gyalogosokat tágas, jó minőségű burkolt felületek szolgálják, csakúgy a gépkocsiforgalmat. Az utcák enyhe ívei az egykori nőtt településre utalnak.

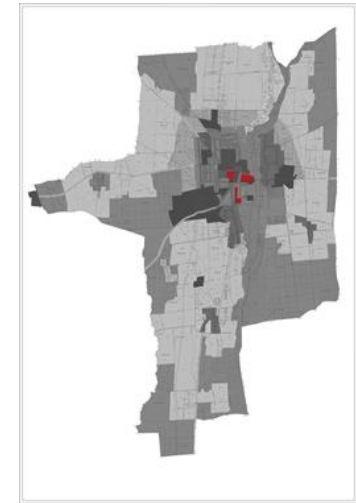

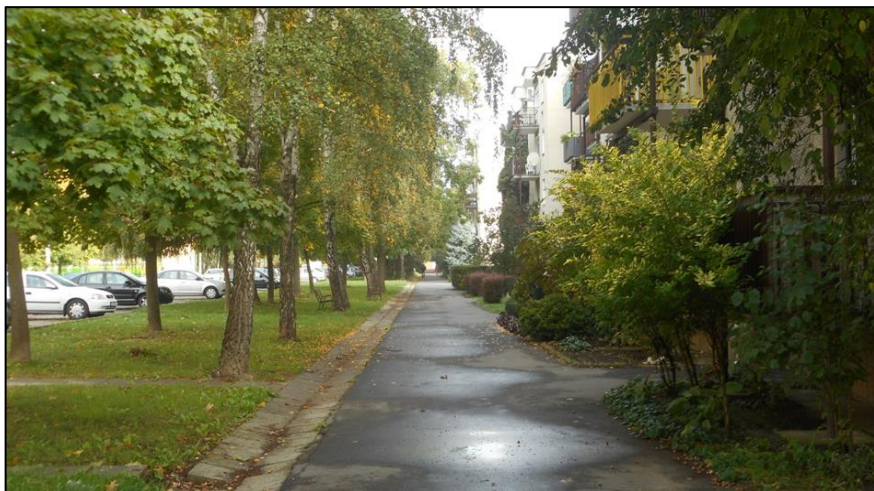
Lakótelepi karakter terület

A lakótelepek házai lehetnének bármely magyar városban, de a bőséges zöldfelület és a gazdag növényállomány sajátosan nagyatádivá teszi, szinte eltünteti a lakótelepi megjelenést. Két utca kivételével szerencsés módon kerültek elhelyezésre a szocialista tömeges lakásépítés termékei, nem érzékelhető a tipikus lakótelepi külső, a nagyra nőtt fák lombjai barátságossá és hangulatossá teszik az utcaképet. A Kossuth Lajos utca nyugati oldalát a történeti épületek helyett lakótelepi szalagházak alkotják, azonban az előttük álló dupla fasor jótékonyan takarja, így nem zavaró a keleti oldal lassan átépülő színes, gazdagon formált társasházaival szemben. A felújított homlokzatú épületek új, merész színezése vidámmá teszi a lakótelepi környezetet.

A lakóházak négyemeletesek, hatvanas, a hetvenes és a nyolcvanas években épültek. A lábodi út mellett, a Rinya patak közelében felépített három tízemeletes toronyház képviseli a panelépítést Nagyatádon. Az Aradi utcában kerültek közeli szomszédságba a négyemeletes lakótelepi házak a földszintes családiházakkal. Az épületek úszótelkesek, nincs saját kertjük, a házak közötti közterületek rendezettek, gondozottak, amint az egész városra jellemző. A homlokzatok felújítása több épületnél megtörtént, a semleges szín helyett használt erőteljes szín, illetve színváltás előnyére szolgált a sematikus épületeknek.

A lakótelepek zöld környezete valóban nagyon jól karban tartott, példásan kialakított. A mindenhol gazdagon beültetett, szépen parkosított zöldfelületek könnyen feledtetik velünk, hogy lakótelepi környezetben járunk. Az utcákban mindenütt egységes fasorokkal találkozhatunk: a Jókai utca mentén vöröstölgy, platán és nyírfa sorok, a Kiszely utcában ciprus és cukorjuhar, a Hunyadi utcában kőris és hegyi juhar, a Somssich Eszter utcában kétoldali vérjuhar fasor teszi élhetővé, széppé és változatosabbá a településrészeket. Kissé szokatlan, de nagyon jól működő rendszer, hogy azonos fajból álló kettős fasor helyett külön-külön fafajokat alkalmaznak az utcák két oldalán.

Az egységet néhol szomorúfüzek, nyírfák, kőrisek, törökmogyoró, kislevelű hárs kiültetések, magas platánok bontják meg, amik szint visznek az egyébként is kellemes környezetbe, de sajnos láthatunk néhány rossz példát is: felkopaszodó ciprusok, unalmasan egyenes vonalvezetésű fagyal és vérborbolya sövények; hosszú, tagolatlan gyeprácsos parkolók; feltöredezett betonelemes járdák mutatják, hogy mindig van valami apró alakítanivaló munka.

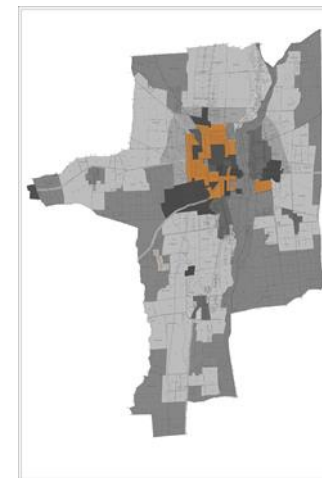
Példamutató, hogy az önkormányzat zöldítési munkájában a lakók is partnerek. A lakótelepi környezetben nagyobb jelentősége van a közösen használható zöldfelületeknek. Itt érezhetően több a lakosok által ültetett és fenntartott apró előkert, amikben jellemzően változatos egynyári kiültetéseket találunk.

Ugyanilyen fontos zöldfelületek a tömbházak belső kertjei, ahol jelenleg funkció nélküli fás-gyepes tereket találunk. A belső kertekben ligetes elrendezésben a következő fajokot ültették: platán, szil, tulipánfa, feketefenyő, vörösfenyő, ezüsfenyő, ciprusok. Alattuk tágas gyepfelületek húzódnak, kevés cserjével és sajnos egyelőre még kevés lehetőséggel a minőségi időtöltésre.

Kertvárosi karakter terület

Nagyatádon a kertvárosi karakternek két fajtája is előfordul: a sorházas, kistársasházas és a családházas beépítésű. A városközpont közelében épültek kétszintes kistársasházak, sorházak. A városközponttól délre kisméretű telkeken zárt sorú beépítési módú telektömbökben telepszerűen, de kellemes kertvárosi lakókörnyezet alakult ki. A szellős beépítés, a gazdag növényállomány, a gondozott közterület kellemes, barátságos utcaképeket alkot. A történeti utcákhoz jól illeszkednek a mérnöki szerkesztésű utcák, amelyet a város népességének növekedése indokolt. A családházas területen a beépítési mód többnyire oldalhatáros, de a simongáti városrészben a viszonylag kisméretű telkek szabadonálló beépítése szinte üdülő-szerű településképet alkot. Ezen a területen még több beépíthető szabad telek található. Az utcák többnyire szélesek, zöldsávval a járdák mellett. Általában magastetősek az épületek és ízléses homlokzati kialakítással, rendezett kerttel rendelkeznek. Az egységes utcaképet csak néhány helyen bontja meg egy-egy magasabb lakóház. A homlokzati felületek vakoltak, a nyílászárók többnyire fából készültek, a tetőfedésre általában cserepet használtak. A kerítések jellemzően áttörtek és a magasságuk nem haladja meg a szemmagasságot.

A területen nem csupán az épületek készültek egységes, uniformizált koncepció alapján, hanem a hozzájuk tartozó zöldfelületek és a közterületi növényesítés is. A Tallián Andor utcában keleten egységesen berkenye fák sorakoznak, míg nyugaton a kórház fái visznek változatosságot a kertvárosias utcaképbe. A Somssich Eszter utca kettős vérjuhar sorát a nyugati oldalon tuják és ciprusok csoportjai bontják meg. A szisztematikus fásítás szerencsére továbbra is folytatódni látszik.

Az egyébként mindenütt nagyon szépen gondozott faállománnyal, sűrűn nyírt gyepfelülettel bíró közterek feszes, szigorú rendezettségét a lakosok által rózsával, őszirózsával, legényvirággal, mályvarózsával, pillangóvirággal és rengeteg egyéb díszes egynyárral és évelőkkel kiültetett igen vegyes felületei teszik változatossá. A szemnek kedves gesztusok a növényekkel befuttatott bejáratok, apró lugasok, feldíszített erkélyek. A kertvárosi jelleg egyik fő mutatója a lakótömbök közötti foghíjakban szépen sorakozó veteményesek.

A kertvárosias karakterű területek másik típusa az átalakulással létrejött modern kertvárosi településrészek. Az egykori falusias utcaképet, telekhasználatot az idők folyamán felváltotta a kertvárosias megjelenés és a városi életmódnak megfelelő kertfunkció. Az épületek tükrözik a többféle építési időt, a divatos formavilágot, általában heterogének az utcaképek. Kevés utcában történt nagyjából egyidejű beépítés, ott inkább kialakult az egységes utcakép. A lakóházak az oldalhatár mellé épültek, többnyire előkert nélkül. Az utcaképek a sokféle tetőforma miatt nem homogének, a legtöbb épület földszintes, jellemző az egyszerű tömegformálás. A vakolt, festett homlokzat a jellemző, a tetőfedés a legtöbb háznál cserép és pala. A kerítések jellemzően áttörtek, sok helyen igényes kialakítással. Az utcák többségében kétoldali járda készült, a csapadékvíz elvezetés általában gyepes árkokkal történik. A villamos energia légvezetékei nem előnyösek a kedvező utcakép szempontjából. Az utcák fásítása nem egységes, többféle fafajt ültettek, sok helyen különféle tujákat és más örökzöldeket.

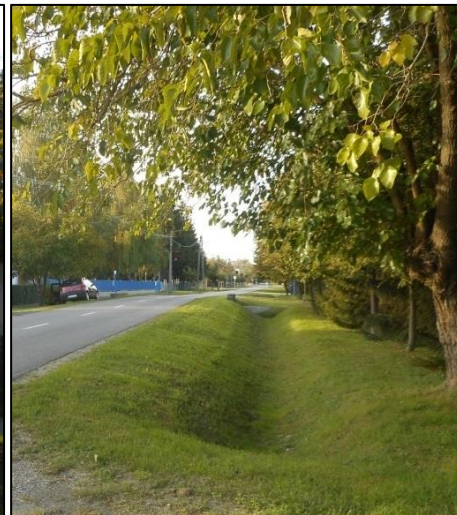
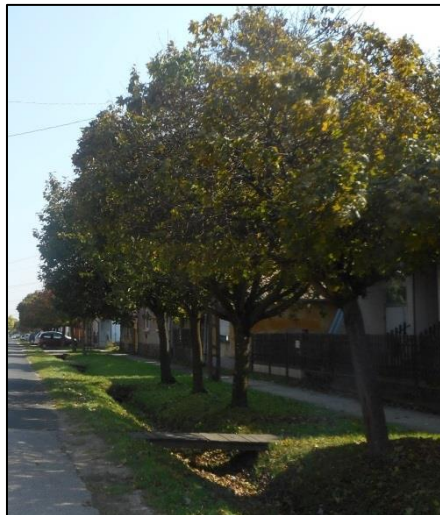

A területet utcafásítás szempontjából két csoportra lehet osztani: ahol már megtörtént az egységes koncepció szerinti felújítás és ahol még nem. A városközponti területtől a Kápolna utcáig, valamint a Somogyi Béla utca és a Gyár utca által közrefogott területre az előbbi igaz: kertészeti díszfajtákból összeállított egykorú, egységes fasorokkal, visszafogott cserjekiültetéssel, nyírt gyepellátott zöldsávok jellemzőek. A városi sorfák szinte minden tagja képviselteti magát: a Korányi Sándor utcában csörgőfa és oszlopos juhar, a Bajcsy-Zsilinszki utcában berkenye, a Czindey Ignác utcában vérszilva, a Zrínyi utcában virágos kőris és még sokféle szebbnél szebb életteli fa, nyír és hársfasorok.

A Somogyi Béla és a Dózsa György út által közrefogott városnegyed kert-, épület- és utcakialakításában is kertvárosi jelleget ölt, de a máshol jellemző egységes utcafásítás még nem valósult meg. A kissé jellegtelen utcaképet spontán kiültetett tuják, ciprusok, nyírfák, berkenyék, egy-egy sor gyümölcsfa (pl. meggy), ritkás juharsorok határozzák meg.

A zöldsávokat, árkokat a nyírt gyep dominálja. Cserjék közül főleg az örökzöldek jelennek meg: fagyal, boróka, tuja a kontinentális stílust; díszfüvek, yuccák, sásliliomok a mediterrán hangulatot kedvelő porták előtt.

Értékes zöldterület a Kápolna utca és az Arany János utca közötti kiszélesedő tér, benne nagy zöldfelülettel, játszótérrel és kápolnával. Szintén nagyon értékes a Petőfi tér különleges, erdei hangulatot árasztó parkja.

Az árkok tekintetében nem lehet egységes arculatról beszélni. A változó lejtésviszonyok szerint találunk nyílt vagy zárt rendszerű csapadécsatornát, gyepes szikkasztóárkokat vagy éppen árok nélküli gyepsávokat. Az árkok és az autóbeállók kialakítása is vegyes képet mutat. Sok helyütt még gyepes, esetleg szépen körbeültetett árkokat találunk, de már sok helyen megjelenik a teljes felületén leburkolt, betoneleemes árok is. Az autóbeállók a legtöbb esetben szilárd burkolattal ellátott, jellemzően aszfaltból, vagy betonból öntött megoldással készülnek, kerékfogó padka nélkül.

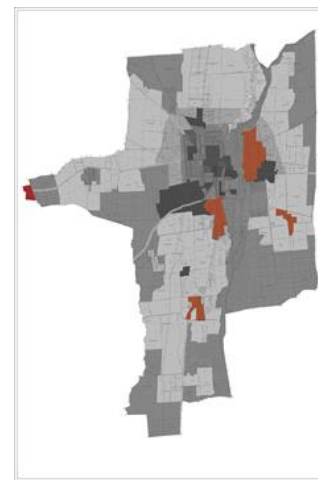

A kertek egyöntetűen a pihenőhely, a rekreáció, a díszkert szerepét látják el, amibe ritkán olvad bele egy-egy haszonkerti növény, gyümölcsfa vagy házi veteményes sor. A kertekbe a legtöbb esetben nem látunk be: tömör kerítés és sövény akadályozza meg a betekintést. Ez különösen az északi városrészre jellemző, ahol még jobban dominálnak a modern kertészeti megoldások. A déli városrész kerthasználatára az átalakulás szakaszában van. Itt még sokkal nyitottabb, átláthatóbb kerteket találunk hagyományos növényalkalmazással. Muskátlis, szőlő, mályvacserje, őszirózsa, legényvirág, orgona a legjellemzőbb faj. Igen szép és egyedi karaktert adó megoldás a Kiszely László utcában a kapu és a bejárati ajtó között kialakított szőlőlugas, ami egységesen megjelenve az utca hosszában hangulatos miliót alakít ki.

Falusi karakter terület

Nagyatádon az egykori különálló falvakban, ma városrészekben megőrződött az eredeti beépítés struktúrája, a falusi karakter, ám az átalakulás folyamatos, egyre szaporodnak a kertvárosi jellegű épületek. Az enyhe ívű utcák mentén a telkek általában keskenyek és hosszúak. A lakóházak az oldalhatár mellett épültek. A melléképületek a lakóházak mögött állnak. Jellemzően a legtöbb utcában előkert nélkül állnak a házak. A lakóházak tetőformája vegyes, az utcára merőleges nyeregtető keveredik a sátozotttetővel. A házak pikkelyes fedéssel készültek, a homlokzatok vakoltak, általában világos színre festettek. A kerítések sokfélék, a legtöbb áttört és a szemmagasságot nem haladja meg.

Általában az utcai homlokzaton ablakok helyezkednek el, a lakásbejáratok az oldalkertből nyílnak. Az ajtók, ablakok jellemzően fából készültek. Szerencsés módon nincsenek túlzottan szabdalt tömegű vagy harsány színűre festett épületek. A melléképületek a lakóházak mögött állnak. A közterületek tágasak, gondozottak. Az utcák legtöbbször két oldalán épült járda, a csapadékvízvezetés nyílt árkos. A villamos energia légvezetékeken jut a házakba.

Az épületekkel ellentétben a zöldfelületek és a kertek az átalakulás helyett a leromlás irányába mozdultak el. Az utcafásítás hiányos, a falusias hangulatú utcákban alig találunk fasorokat. A hiány sok esetben a rendelkezésre álló keskeny zöldterületből következik. Ezen intenzívebb cserje- és évelőkiültetéssel lehet javítani.

Természetesen látni kell, hogy az önkormányzati szándék szerint évről évre új utcák gyarapodnak frissen kiültetett facsemetékkel. A jövőben tehát a fásítási hullám ezt a településrészt is eléri. A fatelepítés megtervezéséhez használjuk fel a meglévő jó példákat! A Henész és Kivadár városrészekben szépen megmaradt falusias utcaképeket láthatunk. Ilyenek többek között az Ady Endre utca magas kőrisei, a (hiányos) cseresznye- és szilvafa sorai, a József Attila utca cseresznyefái, a kivadári Fürdő utca szép barack, szilva és kislevelű hárssal vegyes fásítása.

Sajnos a negatív folyamatok itt is megindultak: a megváltozott szokások miatt az öreg gyümölcsfák ápolására, ifjítására nem fordítanak gondot a tulajdonosok. A korábbi egységes sorok mára már foghíjasak, sok helyütt egyszerűen fenntartható, olcsó örökzöld sövények, tujafélék kerültek a helyükre.

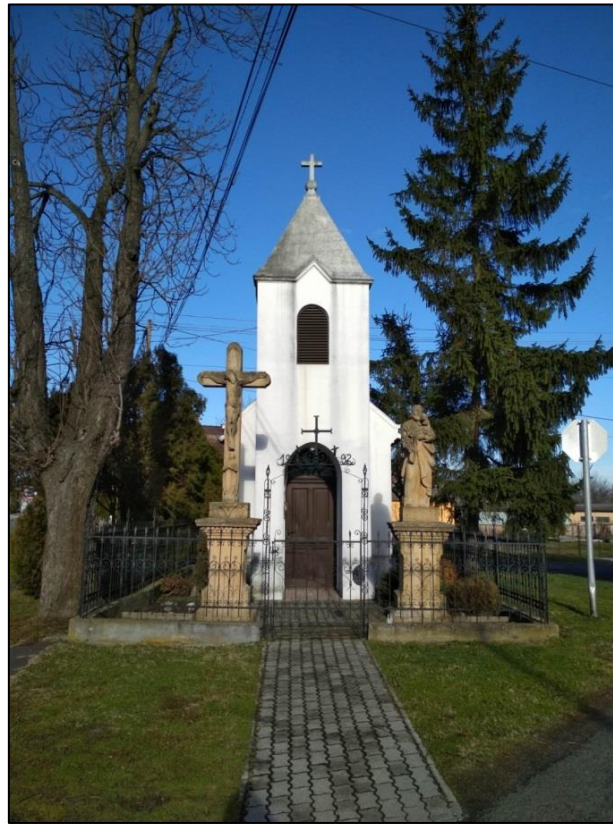
A kerthasználatban a klasszikus hármass osztású paraszti kertek mintája jellemző. A felosztás lényege, hogy a lakóház előtt és az oldalkertben díszkert, mögötte a gazdasági épületekkel egy vonalban baromfiudvar kap helyet, majd a hátsó telekben következik a veteményes, gyümölcsös és aprócska szántó hármasa.

Az alkalmazott növényzet őszirózsákból, rózsákból, muskátliból, kánnákból, orgonából és mályvacserjéből áll, amit az elmaradhatatlan szőlősorok, diófák és mogyoróbokrok egészítenek ki. Már érezhető a mediterrán hatás. Gyakori látvány a füge, leander, rhododendronfélék, cipruska, ecetfa és fűfélék (zebrafű és pampafű). Feltűnő érdekesség az igen sok helyen látható banánfa is.

A falusias karakterre jellemző, hogy a külterülettel határos telkei mentén szép átmenet figyelhető meg a telek és a külterület között. Ez a már bemutatott hármass osztású paraszti kerttípus alkalmazásával valósul meg. A hatást erősíti a telekvégbe ültetett mogyoróbokor- és gyümölcsösorral kialakított szegély.

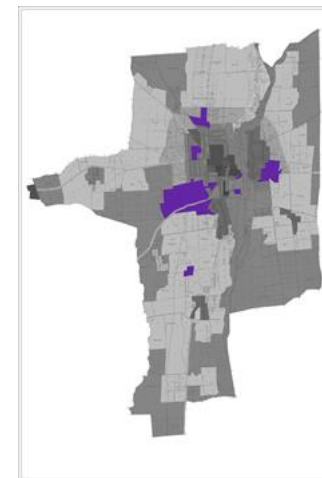

Városrészenként régi és új kápolnák, keresztek állnak, hiszen tükrözik a település vallási érzületét és a vallási közösségek összefogásban rejlő erejét. Az egyházi építmények gondozottsága olyan magas színvonalú, ami az egész városra jellemző.

Ipari jellegű, nagyléptékű beépítésű terület

A városközpont délnyugati részén terül el a nagy hagyománnyal rendelkező, több mint száz éves cérnagyár - mára külföldi tulajdonosa van - a szürke betonkerítéssel körbevett épületcsoportot körbe építették családiházakkal. A somogyszobi út mellett terül el az egykori híres konzervgyár használaton kívüli épületcsoportja, sajnos a gyár újraindítása reménytelen az épületállomány és az elavult technológia miatt.

A multinacionális kereskedelmi láncok üzletei is megépültek Nagyatád különböző pontjain. A csónakázató melletti szupermarket elhelyezkedése a környezet és a városkép szempontjából a legszerencsésebb. A szupermarketek szokásos típusépületei nem képviselnek építészeti értéket, de néhány évtizedig jelentős szerepet játszanak a város életében.

A városba bevezető utak mellett alakultak ki üzemi gazdasági területek. A telkek mérete változó, az épületállomány nagyságrendje a funkciótól függően változó. Jellemzően a szabadonálló beépítési móddal épültek az üzemi épületek. Az épületek minősége, színvonala változó. Az újabb üzemi épületek különféle színvilágú csarnokszerkezetek. A kerítések áttörtek, egyszerű drótfonatok. A telekhatárok mellett nincsen növényzet.

A város keleti szélén kialakított gazdasági terület csak részben épült be, még bőségesen rendelkezésre áll szabad terület a vállalkozások számára. A kiépített utak mellől hiányoznak a fasorok.

Az egykori katonai laktanya a taranyi út mellett a pusztuló épületállományával, sivár betonkerítésével nem kellemes látvány. Egy részében akadálypályát alakítottak ki, de ipari parkként gazdasági tevékenységre tervezett, a területen már több vállalkozás is működik.

A kereskedelmi és gazdasági területek tájbaillesztése jelenleg nem megoldott. A szükséges növénytelepítési megoldások csak részben érvényesülnek, holott a területek elhelyezkedéséből adódóan – jellemzően a városba bevezető utak mentén – ezekre külön gondot kellene fordítani.

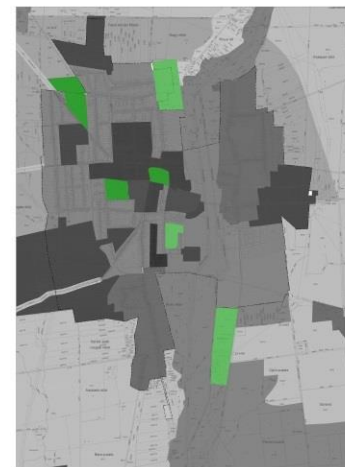

Településképet meghatározó zöldfelületek

Az előzőekben láthattuk, hogy Nagyatádon a város különös gondot fordít a zöldfelületek igényes kialakítására. Nem történhet ez másképpen a település legnagyobb és legmeghatározóbb közparkjaival sem. Ezek közül ki kell emelni a Széchenyi-parkot, a Szent István parkot és a település ÉNy-i kapujában található Európa-ligetet.

Széchenyi-park

A Széchenyi park a város központi parkjához illően rendezett, kellemes sétára hívogató hangulattal rendelkezik. Gyalogos úthálózata a közelmúltban szépen felújított, térkővel burkolt, egyenes vonalvezetésével sűrűn tárja fel a park belső tereit. Központi látványossága a termálfürdő, amit a szabadon látogatható részekről drótkerítéssel, belátást akadályozó fakerítéssel választottak el. A területhasználat kimerül a fürdésben és a kutyasétáltatásban, illetve a legtöbben csak áthaladnak a parkon. Hiányoznak a leülésre, zavartalan pihenésre lehetőséget nyújtó tér terek. Kivétel az újonnan épült Zenepavilon, ami a pihenésre, olvasásra vágyók között népszerűségnek örvend. A park növényállománya idős, jól beállt társulás, elsősorban vadgesztenye és közönséges platán alkotja, amelyet számos örökzöld (tiszafa, normannfenyő, lucfenyő) és lombhullató (császárfa, perzsafa, vöröstölgy, páfrányfenyő) különlegesség színesíti. A fák elhelyezése ligetszerű, így jól elkülöníthető, hangulatos tereket hoznak létre. A cserje- és bokorszint hiányzik, mindenképpen fejlesztendő, különösen a Baross Gábor utca felőli zaj- és vizuális védelem erősítése.

Szent István park

Az előzőnél nyitottabb, áttekinthetőbb park, amit két részre lehet osztani. A nyugati parkrész egy angolpark és gyűjteményeskert hangulatát idézi, a keleti parkrész parkrész nagy kiterjedésű, kihasználatlan gyepes területekre és sportolási célú zöldterületekre osztható. A parkot kellemes vonalvezetésű, térkővel burkolt gyalogút szeli át. A Sportcsarnok előtere és Széchenyi térre vezető sétány a Piac térrel azonos térkővel burkolt, jó állapotú. Az utcabútorzat fa és acél padokból, illeszkedő hulladékgyűjtőkből áll. Stílusában és anyagában ettől eltérőek a beton és fém kandeláberek. A növényzete zömében idős faegyedekből áll. Nagyobb számban találni fiatal gesztenye és hársfasorokat is. A park kialakítása ligetes: árnyas és nyitott napos területek váltakoznak benne. Szép számmal találni ritka, egyedi dísz adó fajokat, úgymint a mamutfenyő, vasfa, ezüst juhar, vörös tölgy, andalúziai jegenyefenyő, stb. A park buszállomáshoz közeli részén kifejezetten hiányzik a vizuális elválasztás. Szintén felújítandó elem az izraelita temető kerítése mentén ültetett beteg tujasor.

Európa-liget

Az Európa-park Nagyatád közigazgatási határán, a Somogyszobi út mentén fekszik. A terület, mint egység könnyen lehatárolható, háromszögletes formáját határozott tájelemek kerítik körbe. Az agyagbánya körüli növényzet a felhagyás után természetes úton fejlődött, így az egykori kopár gödrökből életteli teli tórendszer alakulhatott ki. A partoldalak biológiailag diverz területek: vízi- vízparti lágyszárúakat, valamint kifejlett fákat találunk itt. A tó átlagosan 20-40 cm mélységgel maradt fenn. Ez az a minimum érték, amit az év minden szakában megfigyelhetünk. Fenntartás híján benőtte a fűz-újulat, nádas vagy gyékényes-nádas élőhelyek jöttek létre. A változatos növényzet a különféle állatfajok betelepülését is magával vonzotta, így vízi madarak, siklók, békák és egyéb vízhez köthető fajok figyelhetők meg a területen.

A déli rész sík területein mára felhagyott rutinpálya és céllövölde található, körülöttük magánszemélyek önerőből padokat, asztalokat, tűzrakót valamint szaletlit építettek, jelezve, hogy a jelenleg alulhasznosított terület közparki fejlesztésére igény van.

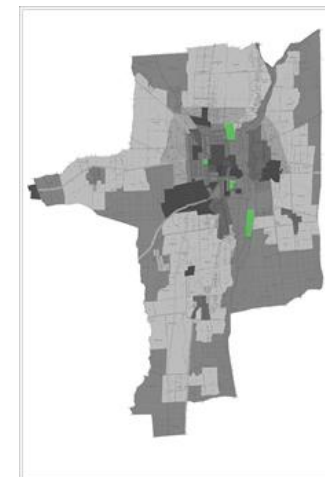
A terület rendszeres kaszálásának köszönhetően változatos fajta-összetételű virágos gyeppálmány alakult ki, ami kedvez a rovarvilágnak.

Egyéb zöldfelületek

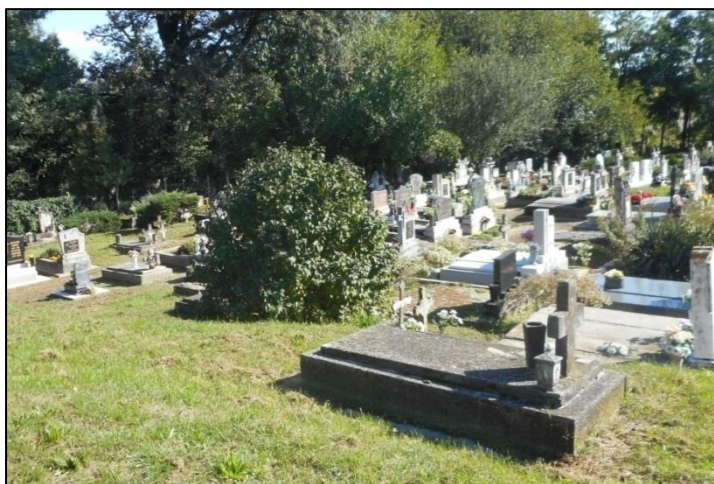

A kiemelt közparkokon kívül meghatározóak a nagy kiterjedésű intézményi zöldfelületek is a településen. A városi kórház és a strand körüli parkosított terület alapvetően jó egészségi állapotú változatos növényállománnyal rendelkezik. Kár, hogy a gondozottságuk elmarad a megszokottól, hiszen megfelelő adottságokkal rendelkeznek, hogy a Széchenyi-parkhoz hasonló minőségű zöldfelületekké válhassanak.

A városközpont keleti részén magas téglafallal körbekerítve, a vasútállomás és az autóbusszállomás között a mai napig használatos a temető, ahol már a XIX. században is temetkeztek.

A központi temetőn kívül a bodvicai, a henészi és a kivadári településrészben is van működő temető. A növények gondozottsága ott is jellemző. A bodvicai temető szép fekvése indokolná a bejárati rész rendezését és a hulladéktároló kevésbé hangsúlyos elhelyezését.

Végül a város határában fekvő szoborparkot kell megemlíteni, ami egyszerre tekinthető a város távoli napozó- és piknikező rétjének és egy feldíszített külterületi kaszálónak.

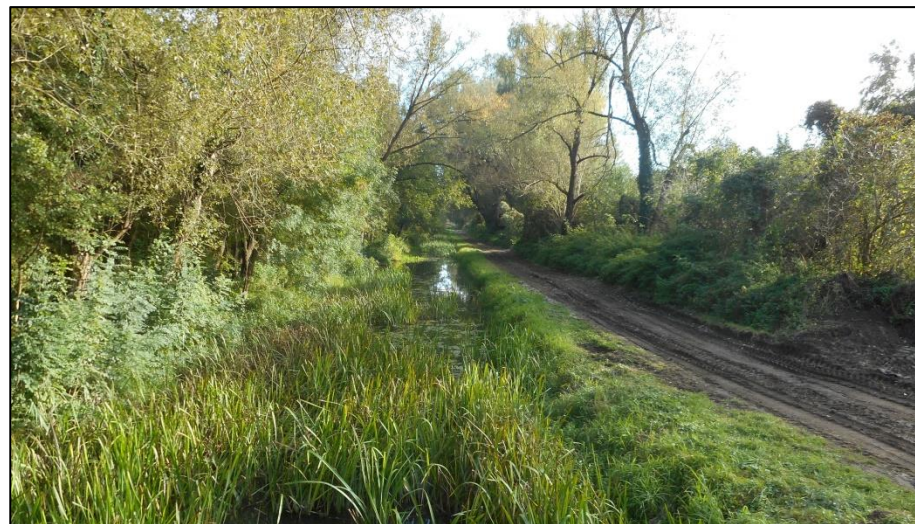
Sportpálya a városközponttól délkeletre helyezkedik el, a gondozottsága a városban szokásos magas színvonalú. A keleti oldalát kisméretű házikertek határolják.

Külterület

Nagyatád belterületétől eltávolodva a tájszerkezet logikus rendben, a hagyományos tájhasználati módokat idézve jelenik meg: a település körül – ahol a helyét nem vették át a nagy léptékű ipari-gazdasági területek – még nyomokban megmaradtak az apróparcellás területek. Vélhetően korábbi kertes művelésű területek. Ezt követően a nagyobb, monokultúrás mezőgazdasági jelleg dominálja a tájat, ami nem minden esetben alkalmazkodik a természet működési rendjéhez. A táblák között kisebb-nagyobb erdőfoltok, fasorok húzódnak, azonban hálózatosságuk, mennyiségük még további fejlesztésre szorul.

A szántóföldeket a településhatár mentén összefüggő erdőterületek határolják. A tájképet legerősebben a Rinya-patak és a partját szegélyező nedves rétek és puhafás ligeterdők határozzák meg. Madártávlatból alátéve a Rinya-patak képezte sávtól keletre és nyugatra hasonlóan erősen észak-déli irányú, széles, nagytáblás mezőgazdasági területeket találunk, amelyeket a már említett téglalap alakú erdőfoltok tagolnak. A magasabban fekvő belső-somogyi dombháton maradtak fenn az elsődlegesen gazdasági rendeltetésű, intenzív erdőműveléssel érintett nagy kiterjedésű, homogén erdőterületek. Az erdőbe ékelődve kisebb kertes művelésű területeket, tanyákat találhatunk.

A leginkább értéket képviselő elem a Gorincsai dűlő alatt húzódó szőlőskert.

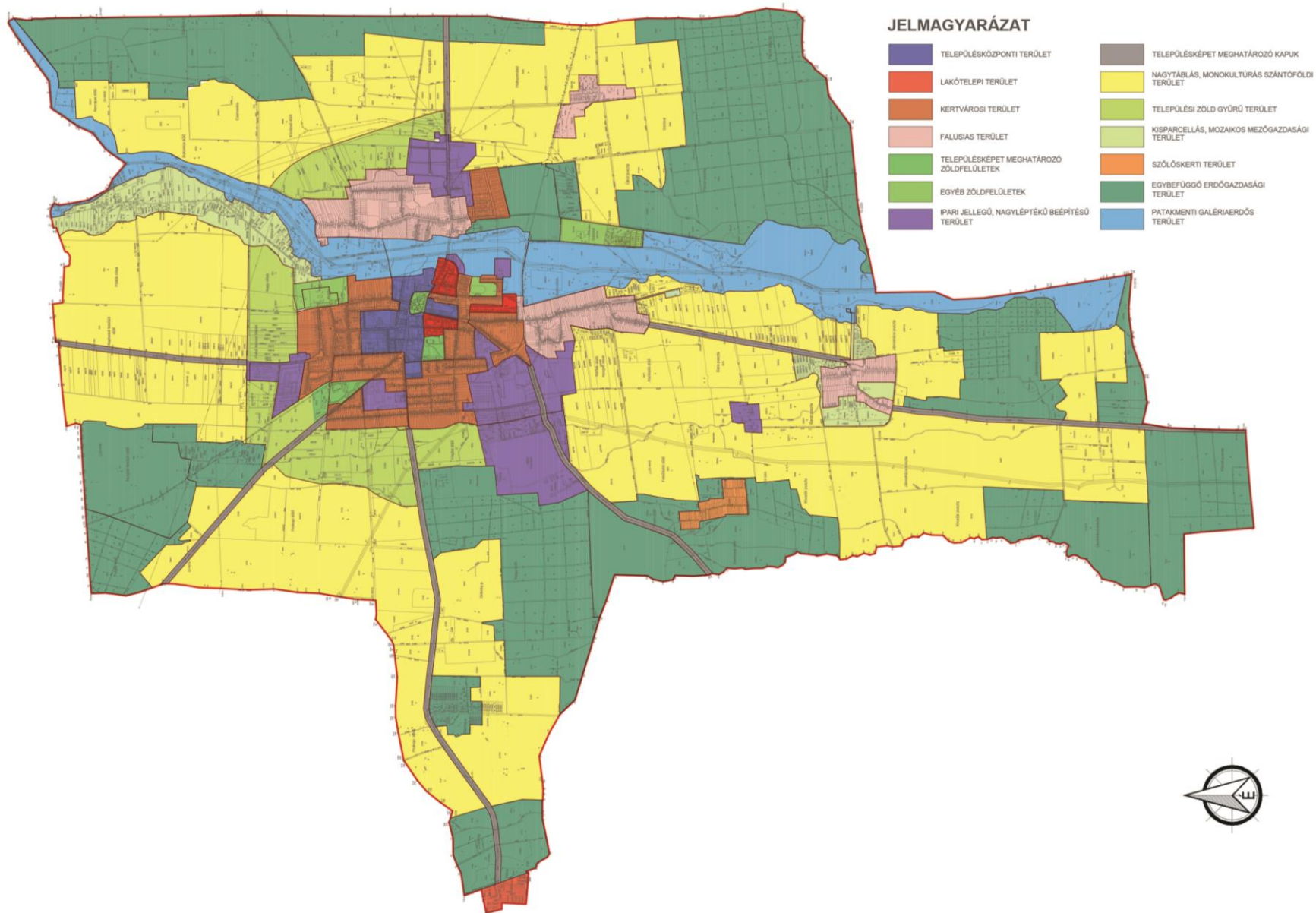

Nagyatád az 1870-ben történt járási és járásbírósi székhelyé alakítása óta központi szereppel bír a környező térségben, ami nem csupán gazdasági, közigazgatási szempontból, intézményi szolgáltatásai révén nyerte el. Ennek látványos megjelenése van a régió településföldrajzában és Nagyatád településszerkezetében egyaránt. Csupán a műholdképekről feltűnő sajátosság, hogy a várost övező települések szabályos kör alakban, azonos távolságban veszik körbe Nagyatádot, amikkel a hangsúlyos összekötő utak csillagalakzatban teremtenek kapcsolatot. A sajátos karakterhez hozzájárul, hogy ezen utak mentén, jellemzően félúton kisebb falvakat, tanyákat – illetve ezek felhagyott nyomait – találhatjuk meg.

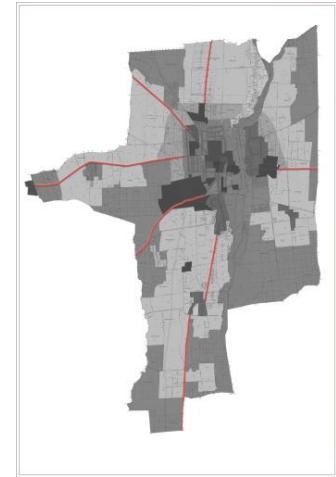
A város fejlődése és növekedése ezeknek a korábban önálló falvaknak egy részét (pl. Henész, Bodvica) magába olvasztotta és ennek a tendenciának a soron következő állomása az elkerülő út fokozatos kiépülésével és ezzel egy időben az iparterületek növekedésével egyre közelebb van. Jelenleg a felvázolt tájváltozási folyamatok olyan kedvezőnek tekinthető szakaszban vannak, amikor a megfelelő intézkedésekkel biztosítható a természeti- és táji környezet igényeivel harmonikus, ökológiai szempontokat is érvényesítő fejlődése.

A már meglévő védettségek és a helyszíni felmérés tapasztalatai alapján a szőlőhegyet, a Rinya-patak menti területeket, a „településkapuként” szolgáló bevezető utak környezetét és az erdőterületeket **településképi szempontból védett** területnek, a belterület és az elkerülő út közötti zöldsávot és a kisparcellás, mozaikos mezőgazdasági területeket **településképi szempontból meghatározó** területnek minősítjük. A település- és tájkép szempontjából eltérő tájkarakter típusokat a meglévő tájvédelmi és természetvédelmi érintettség és a jelenlegi területhasználat figyelembe vételével határoltuk le, szem előtt tartva a mozaikosságot, az átlátásokat és látványkapcsolatokat. Ennek eredményeképpen az alábbi csoportosításban különítettük el az eltérő karakterű településrészeket:

Településképi szempontból meghatározó területek a külterületen

■ **Településképet meghatározó kapuk** (közlekedési terület, erdőterület, általános mezőgazdasági terület - szántó)

A Nagyatádot megközelítő hat összekötő út fontos település- és tájképi elem. Ezeken keresztül lép kapcsolatba a város a környező településekkel és ezeken végighaladva szerzik meg a Nagyatádra tartók az első benyomásaikat a városról.

A hat útvonal közül a taranyi összekötő út erdőterületen át, a többi nagytáblás szántóföldek között vezet be a településre. A marcali és a kivadári összekötő út mindkőzül a legpéldásabb: szép, egységes kettős fasorral kísérték. Ezzel ellentétben a taranyi és a lábodi utak iparterületeken át vezetnek be a településre, silók, betonfalak és lemeztetővel fedett gazdasági épületekkel övezve.

A bevezető utak melletti szép felvezető fasorokat meg kell őrizni, a negatív látványt nyújtó elemeket takarni kell. Emellett fontos a kellemes településkapu létrehozása, pótlása. Ezt a bevezető utak egységes környezetrendezésével érhetjük el: terepformák, cserje- és faültetés, díszítő virágágyak és egyéb épített elemekkel érhetünk el. Jelenleg ez az üdvözlő gesztus hiányzik Nagyatádról, de a település adottságai ezt minden további nélkül lehetővé teszik.

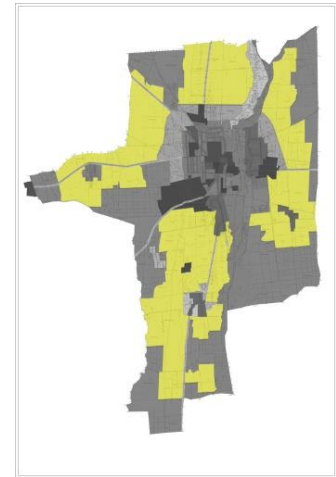

Nagytáblás, monokultúrás mezőgazdasági terület (általános mezőgazdasági terület - szántó)

Nagyatád külterületének több mint felét elfoglaló karakterterület, amely a sík, löszön képződött agyagbemosódásos barna erdőtalajokon terül szét. Nagytáji viszonylatban is jellegzetes észak-déli irányú tagoltság itt is megjelenik.

A kistáj látványát hatalmas, monoton síkság uralja, amit néha-néha tör meg egy távolba vesző villamosenergia vezeték, vagy egy messze húzódó erdősáv. A belterület körül a négy égtáj irányába négy nagyobb területegységben található szántók. Ezeket több kisebb-nagyobb majorság is ékíti, ékítette: Döbrögpusztá, Barapuszta, Kivadár, Újkútpuszta. A majorokkal, facsoportokkal és erdősávokkal tagolt sík szántóföldi karakter jelentősen hozzájárul Nagyatád táji megjelenéséhez.

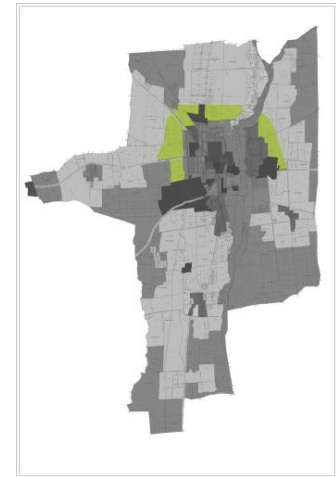
A karakterterületen a tanyákon kívül jelentős táji- és településképi érték nem található, a hagyományos mezőgazdasági hasznosításhoz kapcsolódó táji emlékek javarészt kivesztek a gépesített művelés megjelenésével. Ezzel együtt az élőmunka-igényesebb legeltetés is visszaszorulóban van. Üdvözlendő lenne a következőkben tárgyalt mozaikos, erdősávokkal gazdagabban tagolt mezőgazdasági művelés megvalósítása ezen a területen is, az észak-déli látványkapcsolatok megőrzése mellett.

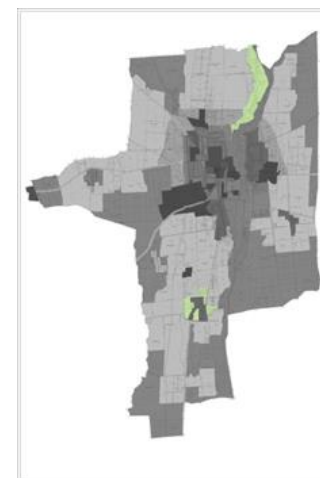
■ Települési zöldgyűrű terület (általános mezőgazdasági terület - szántó)

Az előző karakterrel területhasználati szempontból jelenleg megegyező terület. Külön említését mégis az indokolja, hogy különleges helyzetéből adódóan a közeljövőben jelentős változás jósolható a területre. A jelenleg teljesen sík, monokultúrás gépesített mezőgazdasági hasznosítás alatt álló területek a Nagyatádot elkerülő út és a településszegély mentén húzódó lakóterületek között húzódnak. A felértékelődő telkeken az ipari-, kereskedelmi-, szolgáltatóterületek és mérsékelten a lakócélú ingatlanok fejlesztésére lehet számítani. Emiatt a terület megfelelő település- és tájképi szempontú alakítása különösen fontos.

Jelenleg a település és a táj között nincs érzékelhető kapcsolat. Hiányosak a gyalogos- és kerékpáros útvonalak, illetve látványkapcsolatok. Az elkerülő útról kétféle látvány tárul elénk: a Rinyától délkeleti irányba vezető szakasról összefüggő erdősáv takarja el teljesen a települést, a pataktól nyugati irányba húzódó szakasról pedig a kertvégeket, a város jellegzetes épületeinek sziluettjét, gazdasági épületek tetővonalát láthatjuk. A karakterterületen értékes egyedi, idős fákat találhatunk és a Rinya-patak mellett jelentős településképi érték a feltároló várossziluett. Településökológiai szempontból is fontos, hogy a karakterterület minél inkább zöld gyűrűként vegye körbe a várost, megfelelő klimatikus és rekreációs előnyöket biztosítva.

Kisparcellás mozaikos mezőgazdasági terület (általános mezőgazdasági terület –szántó,gyep,rét,legelő; vízgazdálkodási terület)

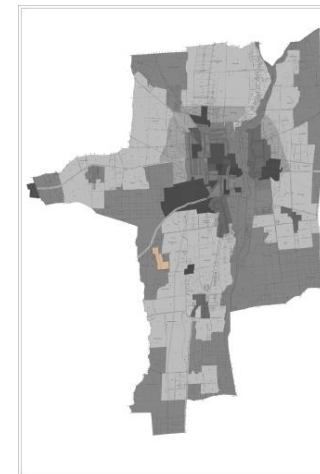

A Rinya-patak északi szakaszának jobb partja mentén és a Kivadárt körülölelő területeken jellemző a karakter. Jellemzője a kisparcellás mezőgazdasági területek változatos hálózata. A terület jó példája az okszerű, táji adottságokhoz alkalmazkodó gazdálkodásnak. A kis- és közepes parcellás mezőgazdasági területeket a vízrajzi és domborzati adottságokhoz igazodó árkok választják el, amelyek mentén keskeny erdősávok tagolják a tájat és a látóhatárt. A Kivadár körüli településszegély ennek megfelelően jól zárt, az erdősávok megfelelően védik a lakosságot.

A szántókon természetesen elsősorban gabonát, napraforgót, kukoricát termelnek, művelésük gépesítve, üzemszerűen történik. Sajnos a korábban nagyobb területet elfoglaló kaszálórétek és fás legelők mára jelentősen visszaszorultak. A karakterterület fontos és értékes jellemzője a Rinyával megvalósuló kapcsolat. Szerencsés, hogy diszharmonikus hatást keltő tájidegen növényfajok és gyomosító özönnövények sem fordulnak elő a térségben.

Szőlőskerti terület (kertes mezőgazdasági terület)

Nagyatád földrajzi elhelyezkedéséből adódóan nem az a tipikus szőlőtermesztő vidék, így nincs nagy hagyománya se a kisparcellás se a nagyüzemi szőlőművelésnek. A Bodvicától délnyugatra fekvő, a Gorincsai dűlő alatt húzódó szőlőskertek is új elemek a tájban, a történeti térképek tanúsága szerint csak a 20. században létesültek.

A Barapuszta és a taranyi összekötő út felől is megközelíthető, nagyon enyhe lejtésű dombokon szépen sorakoznak az új építésű, mégis egységes arculatot tükröző présházak. A szőlősorok és telkek esetében kedvező, hogy közel azonos méretűek, egységesen kelet-nyugati soriránnyal. Kedvezőtlen, hogy a telkek nagyon kis hányadán folyik jelenleg valóban szőlő-, illetve gyümölcsstermesztés, ennél sokkal nagyobb arányt tesznek ki a kukoricával bevetett, vagy éppen a műveletlen, kaszált gyepvel fedett telkek.

Tájképi szempontból nincs jelentős értéke a területnek, hiszen a területet övező erdőgazdasági területek miatt a területre való rálátás nem lehetséges.

Magyarországon a szőlő- és borkultúra az elmúlt évszázadokban szorosan összefonódott a magyar tájról alkotott képzetünkkel, ezért, bár Nagyatád nem tartozik egyetlen nagyobb borvidékhez sem, a szőlőgazdasági karakter jellegének megtartása végett fontos a területek megőrzése és további beépítés korlátozása.

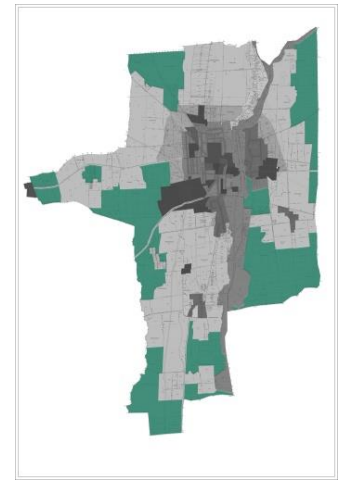

■ Egybefüggő erdőgazdasági terület (erdőterület – védelmi, gazdasági)

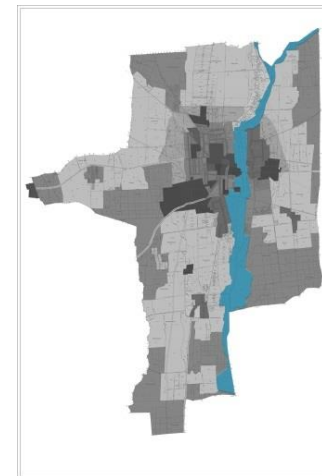
Nagyatád külterületének körülbelül negyedét erdőterületek borítják. Ezek a területek azonban nem alkotnak összefüggő egységet, hanem kisebb-nagyobb foltokban helyezkednek el a közigazgatási határ északnyugati, északkeleti, délkeleti, déli és délnyugati felében elszórtan. Nagyatád erdeinek többsége az erdészeti nyilvántartás szerint gazdasági rendeltetésű, csak csekély számban fordulnak elő védelmi, illetve közjóléti (Városi Parkerdő) célú erdőterületek. A délkeleti és a déli irányban húzódó erdők egy része a Natura 2000, illetve az Ökológiai Hálózat magterületei közé tartoznak, így jelentőségük ökológiai szempontból még meghatározóbb.

A még megmaradt természetes erdőtársulásokat főként gyertyános-tölgyesek és kisebb részt bükkösök alkotják. A vízfolyások mentén pedig a keményfás ligeterdők jellemzőek. A természetes erdőtársulások helyén ma már sok helyen kultúrerdők, azaz akácok, erdei- és feketefenyvesek, lucfenyvesek és ültetvényszerű égeresek találhatóak. Ezek a területek mára már mind aljnövényzetükben, mind a faállományukat tekintve jórészt fajszegények. Erdőirtással tájképileg értékes kaszálók és fás legelők jöttek létre, melyek spontán erdősülnek.

A teljes talaj-előkészítéssel felújított erdők hátránya, hogy az özönnövények nagyon elterjedtek, pl.: zöld juhar, bálványfa, gyalogakác, selyemkóró stb.

Patakmenti galériaerdős terület (erdőgazdasági, gyepes mezőgazdasági, vízgazdálkodási terület)

Területi arányát tekintve nem jelentős, mégis Nagyatád tájképi arculatának legmeghatározóbb eleme a települést átszelő Rinya-patak és a folyása mentén létrehozott halastó rendszer, valamint a vízfolyást övező értékes puhafás galériaerdő. A patakot már elég korán, a 18. században szabályozták, így megmaradt korábbi árterületi emlékekről, mocsaras, lápos vidékekről nem beszélhetünk. A településtől északra fekvő kiszélesedő ártér és a halastavak mentén nagyobb kiterjedésű nádas, rekettüfűzes területek még őrzik a jellemző értékes növény- és állatvilágot. A galériaerdőket fehér- és feketenyarok, fehér- és törékenyfűzek és igen nagy számban mézgás égerek alkotják.

A patakmenti zóna ökológiai értékei mellett fontos szerepet játszik a település életében, a horgászatra épülő turizmus, a partjai mentén kialakított gyalogos túraútvonalak, az utcákból a vízpartra futó számos kis ösvény, a patakon átívelő kisebb-nagyobb gyalogos hidak formájában. Értékes kezdeményezés a Rinya visszafogott turisztikai fejlesztése. Ez a gyalogösvények, fasorok telepítésével, gyalogoshidak építésével és az értékes nádas-rekettüfűzés zóna beépíttelenül hagyásával valósít meg.

5. AJÁNLÁSOK

ÁLTALÁNOS JELLEGŰ AJÁNLÁSOK

Az épített, táji és természeti környezet harmóniájának megóvása fontos feladat, mivel Nagyatád csodálatos környezetét meg kell őrizni. A beépített területeken kevés az üres telek, ezért az átépítések, bővítések, elbontásra kerülő épületek helyére épülő új házaknál a legfontosabb az illeszkedés szempontjainak a betartása. Az épületek felújításánál törekedni kell a tagozatok, díszítések megőrzésére, az eredetivel azonos anyagú és formájú nyílászárókat javasolt használni. A tájidegen anyaghasználat kerülendő.

Az épületeket a funkcionalitás, a takarékoság és a célszerűség szempontjait elsődlegesen figyelembe véve kell megtervezni és építeni. A mértékletesség szintén fontos szempont. Az épületek tervezésénél a megfelelő benapozás mellett az árnyékolásra (széles eresz, tornác, lombhullató fa) ügyelni kell. A beépítési módot, az építési helyet meghatározza a helyi építési szabályzat, de a telek racionális használhatóságára is ügyelni kell. Ajánlatos a fenntartási költségekre, az energiatakarékosságra is figyelni. Az új épület homlokzatának tagolása, arányai, szín- és anyaghasználata illeszkedjen az építészeti környezethez. A lakóházat valós szükségletnek megfelelő méretre kell tervezni az építési hagyományokat tisztelő, időtálló anyaghasználattal és formavilággal. A homlokzati arányokra ügyelni kell, az álló téglalap alakú ablakok a kedvezőek. Kerülendő a nem természetes színű tetőfedő anyag, a fémlemez. A túlságosan szabdalt épülettömeg és tetőforma nem javasolt. A mívségre, igényességre és a minőségi anyagok használatára kell törekedni. Az épületek részleteinek megoldására, kidolgozására különös gondot kell fordítani, mert „az ördög a részletekben lakozik”. A közterületről látható homlokzatra ne kerüljön klímaberendezés kültéri egysége, parabolaantenna és egyéb műszaki berendezés.

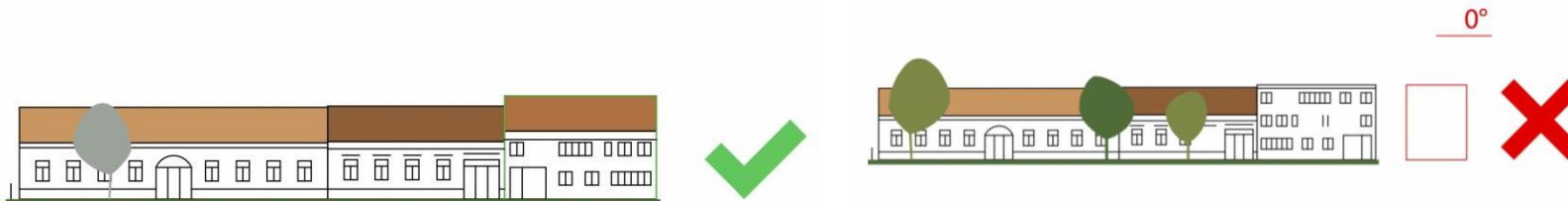
A településen és a környezetében levő gazdag és változatos táji környezet megóvása feltétlen követelmény. A kertek kialakításánál az épülettel való harmóniára kell törekedni. A növényültetésnél az őshonos, lombhullató fajokot kell alkalmazni. A kerti építményeket a főépülettel összhangban kell kialakítani, kerülni kell a tájidegen megoldásokat (pl. mediterrán stílus kerülendő). A kedvező utcaképhez hozzátartoznak a széles, rendezett, fákkal beültetett zóldsávok. Az utcák fásítását, parkosítását, utcabútorozását ajánlatos kertépítészeti terv alapján elvégezni.

Új villamos energia vagy hírközlési hálózat építésénél a földkábeles megoldást kell előnyben részesíteni. Új vagy jelentősen átépülő épületek villamos energia csatlakozását földkábelrel javasolt megoldani.

VÁROSKÖZPONTI TERÜLET

A városközpont sokféle funkciójú épület, elsősorban intézmények, középületek, üzletek elhelyezésére szolgál. A beépítés kialakulnak tekinthető, jó állapotú felújított, korszerűsített épületekkel. Újabb építésre korlátozott a lehetőség. Az átépítéseket jellemzően nem indokolja az épületek állaga sem, bár néhány jellegtelten modern épület igényes homlokzati átalakítása még kedvezőbbé tenné a városképet. A védett épületek megőrzése fontos szempont, a folyamatos jókarban tartásra kell törekedni, az értékőrző, minőségi fejlesztés az eredeti elemek megőrzésével támogatható. A szépen kiépített közterületek, burkolatok, növények gondozottságát továbbra is biztosítani kell. A magastetős épületek mellé ugyanolyan hajlásszögű magastető kerüljön. A szomszédos épületek párkányai közelítsenek egymáshoz, az eltérés ne legyen 60 cm-nél nagyobb.

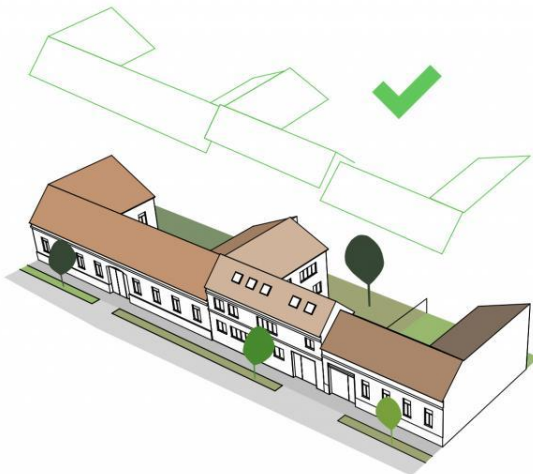
A fehér műanyag nyílászárók kerülendők, inkább a fából készültet részesítsük előnyben. Új ablak, ajtó beépítése csak az eredeti nyílászárókkal azonos formavilágúra és anyagúra ajánlott cserélni. Az épületek architektúrájához illeszkedő üzlet- és cégfeliratokra különös gondot kell fordítani. A cégérek, üzletfeliratok hagyják érvényesülni az épületet, a kevesebb több elvét követve. A közterületekről látható homlokzatokon kerülni kell a közműberendezések felszerelését.

Új épület építése esetén a nagyatádi léptéket megőrző, az utcaképbe illeszkedő magasságú és tömegű épületeket kell építeni, hogy a harmonikus településképet megmaradjon. Az indokolatlan túldíszítést kerülni kell, elegánsan egyszerű homlokzatra kell törekedni. A korszerű formákat és technikai megoldásokat használó hagyományos tömeg adja a kedvező megoldást. A szépen öregedő, minőségi anyagok használata hosszú távon megtérül. Gondosan megtervezett, a főépítéssel egyeztetett színdinamikai terv alapján kell megvalósítani a homlokzatok színezését.

Az épületek színezése a színes városhoz illően különös odafigyelést igényel, a szomszédos épület színéhez való illeszkedés fontos szempont. A városközpont színvilágához nem illenek a túlzottan rikító színek, a bátran színezett homlokzatok szomszédsága gondos színdinamikai tervezést igényel.

A tetőfelületeken pikkelyes fedés ajánlott, elsősorban az égetett kerámiacserép. A nem természetes tetőanyag színeket: a kékeket, a zöldeket, a világosszürkéket kerülni kell. Egyes kislejtésű tetőszakaszokon alkalmazható matt, szürke korcolt fémlemezfedés.

A színes épületekhez semleges színű: drapp, szürke, terrakotta színű térburkolatokat használjunk, a burkolatok vízáteresztő képességére legyünk figyelemmel. Az utcabútorok időtlen stílusa és időtálló anyaghasználata javasolt.

Ahol kerítés építése szükséges, ott csak áttört kialakítású legyen és illeszkedjen az épület architektúrájához, a magassága ne haladja meg az 1,50m-t.

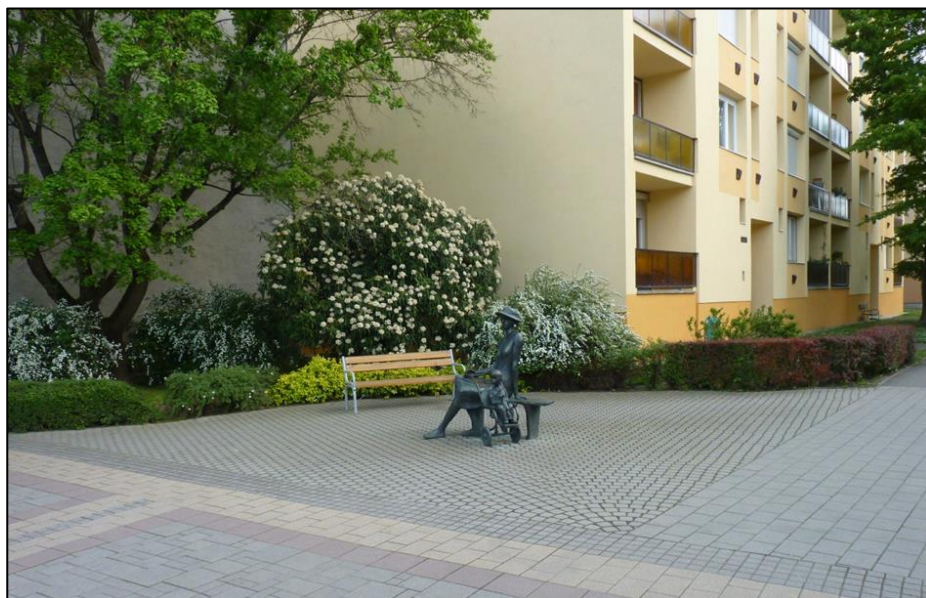
A közterületi növényültetés, burkolás és utcabútorozás környezetrendezési terv alapján történjen, hogy a városra jellemző magas színvonal továbbra is megmaradjon. A felszíni közmű-szekrényeket lehetőleg épület mellé, vagy növényzettel takartan helyezzük el.

LAKÓTELEPI TERÜLET

A lakótelepek kialakult beépítésnek tekinthetők. A lakótelepi épületek felújítása során javasolt az épületek egészére készített színdinamikai terv alapján történő homlokzatfelújítás. A homlokzatfestésnél érdemes bátran színeznii a nem túl izgalmas megjelenésű épületeket. Az eddigi történet homlokzatfestések követendő jó példák.

A nyílászárókat épületenként egyszerre ajánlatos kicserélni, az eredetitől formában, osztásban nem lehet eltérni. A loggiák, erkélyek beépítése, egyéni átalakítása nem lehetséges, csak az egész épületre készült egységes terv szerint, egyszerre történő megvalósítással. Klímaberendezések, parabolaantennák nem helyezhetők el a homlokzatokon. A magastető ráépítés nem javasolható. A területen kerítés építése nem indokolt. A szemétyűjtő konténerek takarása előnyös lenne.

A nagyatádi lakótelepi területek magas zöldfelületi arányát, értékes növényállományát meg kell tartani. A közterületek fejlesztendők és a folyamatos gondozást a továbbiakban is fenn kell tartani. A burkolatok és az utcabútorok megújítása egységes koncepció és környezetrendezési terv alapján történjen.

KERTVÁROSI TERÜLET

Telepítés

A teleszerű kertvárosi területek kialakultak, új beépítésre szinte nincs lehetőség. A kertvárosi területen a lakóházak telepítését a környezetükben levő épületekhez kell igazítani. Nagyatádon az oldalhatáros beépítés a leginkább a jellemző, az épületet az oldalhatárra kell telepíteni, a telekméretek is ezt indokolják. Egyes telektömbök szabadonálló beépítéssel épültek, ott is környezethez való illeszkedés kell legyen az elsődleges szempont. A beépítési módot, az építési helyet és a beépítettség legnagyobb mértékét a helyi építési szabályzat meghatározza. A lakóházat az utcában kialakultnak megfelelően lehet telepíteni, az előkert mérete a szomszédos ingatlanokhoz igazodjon. Előkert nélküli beépítésnél a közterület fölé legfeljebb 60 cm-rel nyúlhat épületrész, az utcai homlokzathossz egyharmadán. A melléképületeket, gépkocsitárolókat a lakóház mögé javasolt telepíteni.

Magasság

A kistársasházias beépítésű területen, a teleszerű csoportos beépítésű épületek tetőátépítésénél a magasságot úgy kell megállapítani, hogy a tűzfalak minél nagyobb arányban legyenek takarva és ne keletkezzen túl nagy takaratlan tűzfal. A csatlakozó épület párkányától 60 cm-nél nagyobb eltérése ne legyen az új párkánynak. A legtöbb épület földszintes, jellemző az újabb házak tetőtérbeépítéses megoldása, ezért az új épületeket az utcaképi illeszkedés miatt közel azonos magasságúra kell építeni. A legnagyobb építési magasságot meghatározza a helyi építési szabályzat, de a szomszédságban levő házak magasságához kell illeszkedni a harmonikus utcakép érdekében. A melléképületek magassága nem haladhatja meg a főépületét.

Tetőhajlásszög és tetőforma

Zárt sorú beépítés esetén a tető hajlásszöge és formája azonos kell legyen a szomszédos épületével. A nagyméretű és bonyolult tetőfelépítményeket kerülni kell és törekedni arra, hogy ne maradjon nagy takaratlan tűzfelfület.

Szabadonálló és oldalhatáros beépítés esetén egyszerű tömegű, magastetős épületek építése javasolható 35-45° tetőhajlásszöggel. Ez a hajlásszög felel meg a hagyományoknak, az éghajlati sajátosságoknak és a tetőtér beépítés lehetőségének. A tető formáját a környezetben található tetőkhöz illesszük. A tetőformánál kerülendő a szabdalt, túlságosan összetett, illetve az aszimmetrikus tető. A teljes tetőfelület max. 20%-áig alkalmazható kislejtésű tető, épületbővítés, terasz, tornác esetén. A héjalásra elsősorban az égetett cserép javasolható. A rikító, nem természetes színű, csillogó tetőfedés nem ajánlott.

Az azonos kialakítású tetőformák egységes utcaképet alkotnak, a környezettől elérő tető megbontja a harmóniát.

Ajtók, ablakok

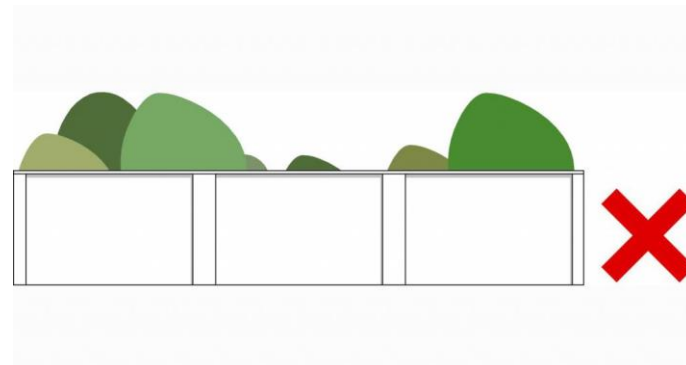
A lakásbejárati ajtókat előtetővel, tornáccal védjük vagy a falsíktól beljebb húzva helyezzük el. A csoportos beépítésnél egységes megoldásra törekedjünk. A fából készült ajtók, ablakok illenek a történeti utcaképbe. A nyílászárók színére sok lehetőség adódik a barna, zöld és szürke számtalan árnyalatában, a felületkezelés mázolás, pácolás lehet. Az éghajlatváltozás miatt egyre inkább szükséges az árnyékolás, a legszebb árnyékolók a faszaluk, spaletták, ezek szép karaktert adnak a háznak. A redőnyök alkalmazása is támogatható, de mindenképpen világos színben és a redőnyszekrényt a falsíkon belül rejtetten kell elhelyezni.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

A vidékünkön a hagyományos homlokzatképzés a vakolat. A különböző vakolatstruktúra, a tagozatok, keretezések számtalan lehetőséget adnak a változatos homlokzatra. A kevés faburkolat vagy téglá egyedi hangulatot adhat az épületnek. Az ablakok külső párkányát érdemes szélesebbre, vastagabbra készíteni virágok elhelyezhetősége érdekében, de a homlokzatnak is szép plasztikát ad. Az egyszerű és igényes anyaghasználat elegáns és időtálló megoldást eredményez. A meglévő épületek felújítása, átalakítása esetén a meglévő vakolatdíszek megtartására törekedjünk. A homlokzaton kerüljük a harsány, rikító színeket, a természetes földszínek világos árnyalatait használjuk. A lábazatot ajánlatos sötétebb árnyalatra festeni, vagy kővel, téglával burkolni az eső és a por felverődése miatt. A hasított kőlapot vagy utánzatát és a csempezerű burkolatot kerüljük.

Kerítés

A családiházas környezetben az áttört kerítés javasolható, a szemmagasságnál alacsonyabb magasságban. A kapuk kis mértékű hangsúlyozása előnyös lehet. A kerítést akár fából, akár acélból igényesen lehet készíteni, egészen szép példákat lehet látni a városban. A tömör kerítést kerülni kell, az esetlegesen zavaró belátást inkább növényültetéssel kerülhetjük el. A kerítés anyagában, formavilágában illeszkedjen a lakóházhoz.

A félig áttört kerítés jól átlátható településképet biztosít. A tömör kerítés és a túl magasra hagyott élősövény elzárja a házat, a kertet az utca terétől. A sövényt ne hagyjuk a szemmagasságnál nagyobbra nőni.

Városközponti- lakótelepi -kertvárosi karakterek zöldfelületeire adott javaslatok

A városközponti, a kertvárosi és a lakótelepi karakter a közterületek és zöldfelületek szempontjából nem különíthető el. Önálló arculati javaslatok nem fogalmazhatóak meg velük szemben. A városban most is egységes koncepció alapján történik a közterek felújítása. Ezt szem előtt tartva a Települési Arculati Kézikönyvben megfogalmazható ajánlásokat a zöldfelületi arculatot szem előtt tartva fogalmazzuk meg.

Utcabútorzat

Az egyik ilyen meghatározó elem az utcabútorzat. Ennek arculati tervezésekor a (faragott faszobrokra is rímelve) a fa különböző megmunkálási módját részesítsük előnyben! A fenntartási és teherbírást szem előtt tartva a kovácsoltvas és fa harmonikus együttesét tükröző, illetve a kőből faragott városi bútorokat is bátran telepíthetünk! A faanyagok kezelését minden esetben természetes, natúr színű lazúrfestékekkel végezzük, a természetes faszíntől eltérő színű festéseket kerüljük!

Az utcabútorokon belül külön csoportot alkotnak a játszó- és sporteszközök. A játszótereket lehetőség szerint fából készült, festett-faragott figurákkal gazdagon kiegészített, egyedi eszközökkel lássuk el. A szobrok és a játékok témája lehetőleg a helyi (térsgégi) mondavilágból eredjen. Ennek hiányában forduljunk bátran a lakosokhoz (nem utolsó sorban a gyerekekhez!), és az ő bevonásukkal történjen az egyes közterek, játszóterek tematizálása.

Burkolatok

A burkolatok tekintetében a városközponti és a jelentős városi zöldterületeken alkalmazott megoldásokat kövessük. A járdák burkolásakor rengeteg tényezőt kell figyelembe vennünk, úgymint az időtállóság, bekerülési költség, ár-érték arány, ellenálló képesség (sótűrés, szinttartás, kopásállóság stb.). Jelen anyagban elsősorban az illeszkedés szempontja szerint beszélhetünk a burkolatok kialakításáról.

Nagyatád burkolati rendszerében akkor érünk el harmonikus településképet, ha a helyi építészeti értékek megoldásokhoz illeszkedünk és minőségi helyi építőanyagokat használunk. Az intenzív használat alatt álló fő közlekedési tengelyek mentén szilárd, teherbíró, ám vízáteresztő burkolatokat fektessünk. Az egyszerű és olcsó beton térkő elemeket kerüljük. Jobb választás a vágott mészkő és andezit, a különféle durván megmunkált homokkövek.

Nagyatád egyik meghatározó eleme a különféle homlokzatszínekben pompázó irodaházak, polgári lakóházak, intézményi épületek. Ezt a színbeli és formai változatosságot egységbe tudja foglalni egy semleges, egyöntetű (bézs, szürke, vagy acélkék) színben játszó városi burkolat. Szórt burkolatot csak a parkokban, zöldfelületeken alkalmazzunk, de a szilárd burkolatú utak építésénél is tartsuk szem előtt a megfelelő csapadékvíz áteresztő képességet.

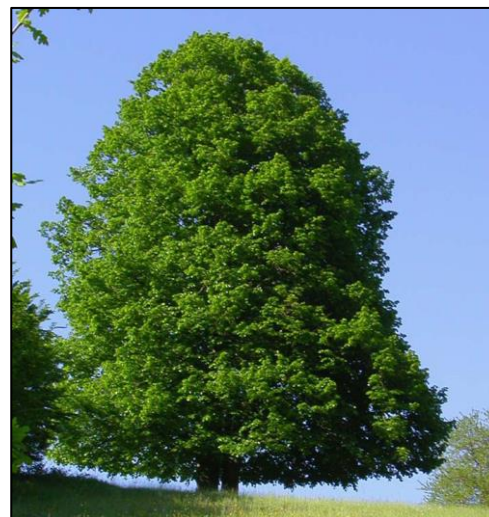
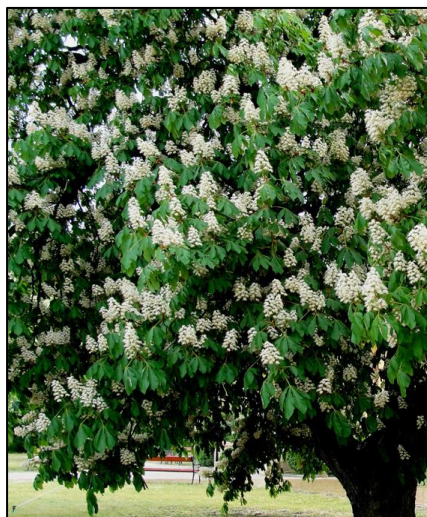
Növényalkalmazás

A városi utcafásítás minősége kiváló, jelentős javaslatokat itt nem fogalmazhatók meg. A meglévő adottságokhoz a településközpontban törekedjünk a platánfa és a vadgesztenye minél nagyobb arányú telepítésére! A gesztenye esetében javasolható az aknázómolynak jobban ellenálló hússzínű vadgesztenye alkalmazása.

A településközponttól egyre távolodva a térségre jellemző fajokból és fajtákból válogassuk ki az előnevelt sorfákat. Ilyenek például az ezüst hárs, korai juhar, magyar kőris. A feltűnően idegen lombszínű, levélformájú, koronájú fákat itt már ne alkalmazzuk.

Nagy lehetőség van a cserjetelepítésben, amibe a lakosság is jobban bevonható. A fasorok alatt rengeteg hely van a dízcserjék, évelőágyak ültetésére. Használhatunk változatos kertészeti fajtákat, de itt is törekedjünk a honos lombhullató fajokat alkalmazására. A díszfüveket, tőlevélrózsás fajokat, pikkelylevelű örökzöldeket kerüljük, különösen a sorfák alatt ne alkalmazzuk őket.

Az utcafásítás mintájára a lakótelepi tömbbelsőben is alakítsunk kis egy-egy fafajra komponált, tematikus belső zöld tereket. A lakóközösségeket vonjuk be a kertrészek megtervezésébe. Ez segíti a közösségek fejlődését is.

FALUSI TERÜLET

Telepítés

A lakóházakat az oldalhatárra ajánlott telepíteni az utcákban kialakult oldalhatárnak megfelelően, a telekszélességek is az oldalhatáros beépítést teszik lehetővé. Telekösszevonás esetén sem javasolt eltérni az oldalhatáros beépítéstől. Az előkert méretét – ha az utcában van – a környező telkekhez illik igazítani, a telepítésnél az illeszkedés, az utcaképi harmónia elsődleges szempont. A melléképületeket a lakóház mögé az oldalhatárra kell elhelyezni.

Magasság

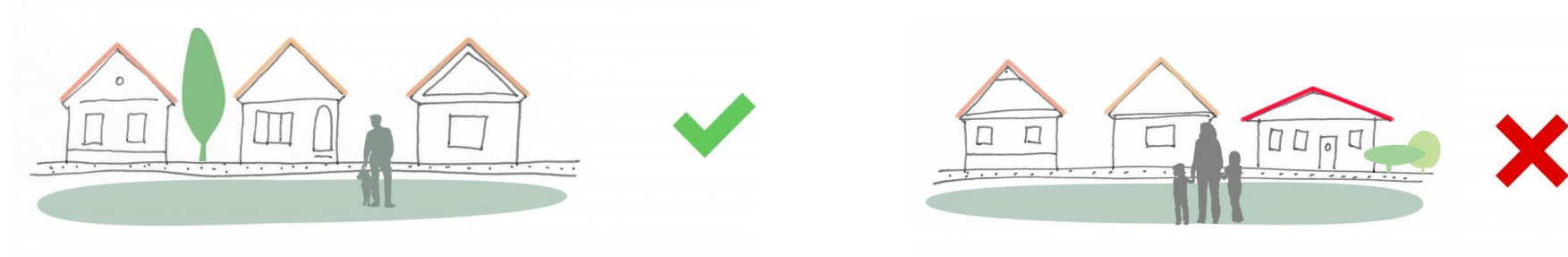
A falusias utcákban az épületek legnagyobb része földszintes, az új épületnek a környező épületek magasságához kell illeszkedni, a harmonikus utcakép megőrzése érdekében. A melléképületek magassága nem haladhatja meg a főépületét.

A közel egy magasságú épületek alkotnak egységes, harmonikus utcaképet.

Tetőhajlásszög és tetőforma

Egyszerű tömegű, magastetős épületek építése javasolható 35-45° tetőhajlásszöggel. Ez a hajlásszög felel meg a hagyományoknak, az éghajlati sajátosságoknak és a tetőtér beépítésének. A tető formája a környezetben található tetőkhöz illeszkedjen. A tetőformánál is kerülendő a szabdalt, túlságosan összetett, illetve az aszimmetrikus tető. A túlzott méretű és mennyiségű tetőfelépítményeket kerüljük. A teljes tetőfelület max. 20%-áig alkalmazható kislejtésű tető, épületbővítés, terasz, tornác vagy előtető esetén. A héjalásra a pikkelyes anyag, elsősorban az égetett cserép javasolható. A rikító, nem természetes színű és csillogó tetőfedés nem ajánlott.

Az eltérő tetőhajlásszög megbontja az egységes utcaképet, az alacsony hajlásszögű „mediterrán” tető idegen a hagyományos magyar falusi utcaképtől.

Ajtók, ablakok

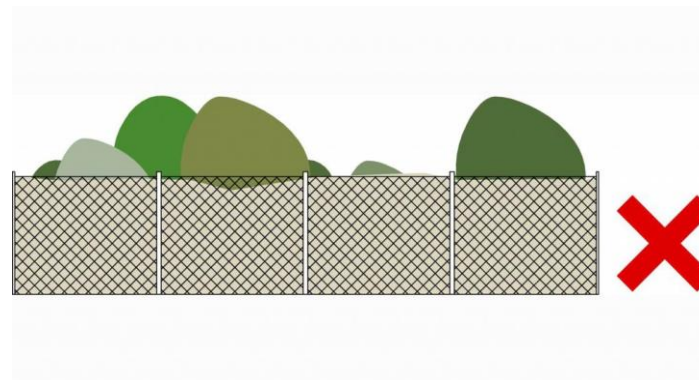
Az ablakok formájának az álló téglalap javasolható, az ablakokat az utcai homlokzaton érdemes szimmetrikusan elhelyezni. A fából készült ajtók, ablakok illenek a történeti utcaképbe. A nyílászárók színezésére sok lehetőség adódik a barna, zöld és szürke számtalan árnyalatában, felületkezelés lehet mázolás, pácolás. A szép erezetű faanyagú nyílászárók természetes színükben is meghagyhatóak. Az éghajlatváltozás miatt egyre inkább szükséges az árnyékolás, a legszebb árnyékolók a fazsaluk, spaletták, ezek szép karaktert adnak a háznak. A redőnyök alkalmazása is támogatható, de mindenképpen világos színt használjunk és a redőnyszekrényt a falsíkon belül rejtetten kell elhelyezni.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

A vidékünkön a hagyományos homlokzatképzés a vakolat. A különböző vakolatstruktúra, a tagozatok, keretezések számtalan lehetőséget adnak a változatos homlokzatra. A kevés faburkolat vagy téglá egyedi hangulatot adhat az épületnek. Az egyszerű és igényes anyaghasználat elegáns és időtálló megoldást eredményez. A meglévő épületek felújítása, átalakítása esetén a meglévő vakolatdíszek megtartására törekedjünk. A homlokzaton kerüljük a harsány, rikító színeket, a természetes földszínek világos árnyalatait használjuk. A lábazatot ajánlatos sötétebb árnyalatra festeni az eső és a por felferődése miatt. A hasított kőlapot vagy utánzatát és a csempeszerű burkolatot kerüljük. Az ablakok külső párkányát érdemes szélesebbre, vastagabbra készíteni a virágok elhelyezhetősége érdekében, de a homlokzatnak is szép plaszticitást ad.

Kerítés

A családiházak környezetben az áttört kerítés javasolható, a szemmagasságnál alacsonyabb magasságban. Az áttört kerítés tudja a kertet a településképhez kapcsolni. A kapuk kis mértékű hangsúlyozása előnyös lehet. A magas tömör lábazat építése sem indokolt. A kerítést akár fából, akár acélból igényesen lehet készíteni, egészen szép példákat lehet látni a városban. A tömör kerítést kerülni kell, az esetlegesen zavaró belátást inkább növényültetéssel kerülhetjük el. A kerítés anyagában, formavilágában illeszkedjen a lakóházhoz.

Az áttört kerítés nem zárja le a kertet és jól átlátható településképet eredményez, kerüljük a nem átlátható kerítést. Törekedjünk arra, hogy a kert a táji környezet szerves része legyen.

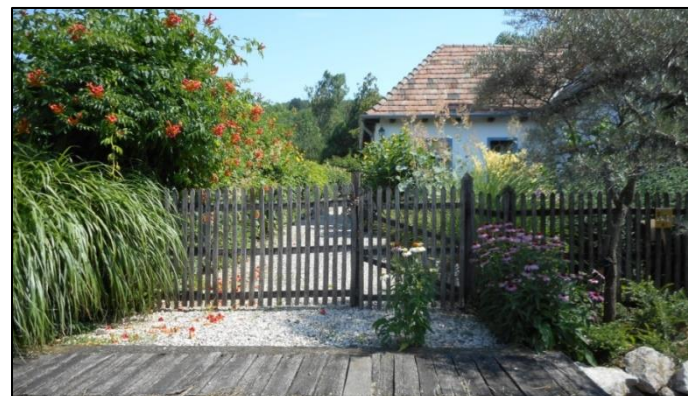
Utcafásítás, kerthasználat

A kert a természet esszenciája, ahol megélhetjük a természettel való kapcsolatunkat. Éppen ezért a ház és a táj közötti kapcsolat legfőbb összekötő eleme a házikert. Megfelelő kertkultúrával a házunkat és a települést is a táji környezet szerves részévé tehetjük. Ehhez nem kell mást tennünk, mint kertünk növényeit, burkolóanyagait, funkcionális egységeit gondosan megválasztanunk. Kertünkben változatos élőhelyeket és funkciókat alakíthatunk ki, amivel számos állatfajnak nyújthatunk otthont, ami számunkra is felüdülést, örömet, esztétikai élményt okoz.

Nagyatád abban a szerencsés helyzetben van, hogy a belső kertek többsége szépen gondozott. Érvényesül a régi mondás: „Tiszta udvar, rendes ház”. A kertek messziről hirdetik tulajdonosuk szépre való igényét, gondoskodásra hajló lelkületét. Még sok kertben megtalálhatók a hagyományos veteményeskertek, gyümölcsösök, paraszti díszkertek. Legyünk büszkék elődeink munkájára, őrizzük is meg őket!

Haszonnövények közül sok helyen ismétlődően megjelenik a kordonos művelésű szőlő, de akár a kerítésre futtatva is. A gyümölcsösöket jellemzően alma, szilva és kisebb számban a barack uralja. A kertek hátsó és oldalsó részeiben mindig hagyjunk helyet a veteményesnek és gyümölcsösnek. Ezzel biztosíthatjuk a helyi őshonos tájfajták fennmaradását és a családjunkat is minden évben megörvendeztethetjük a leszüretelt finomságokkal.

Az előkertekben és utcafronti kiültetésekben már más képet láthatunk. Itt már modernebb, kissé mediterrán hangulat jellemző. Túlnyomó többségben a pirosas és narancsos virágszínű növények (*Hemerocallis* sp., *Campsis radicans*, *Zinnia elegans*, *Zamiocula* sp.), levéldísznövények (*Hosta* sp., *Macleaya cordata*, *Iris* sp.) és mediterrán fajok (*Lavandula*, *Eleagnus* sp.) a jellemzőek a növényhasználatra.

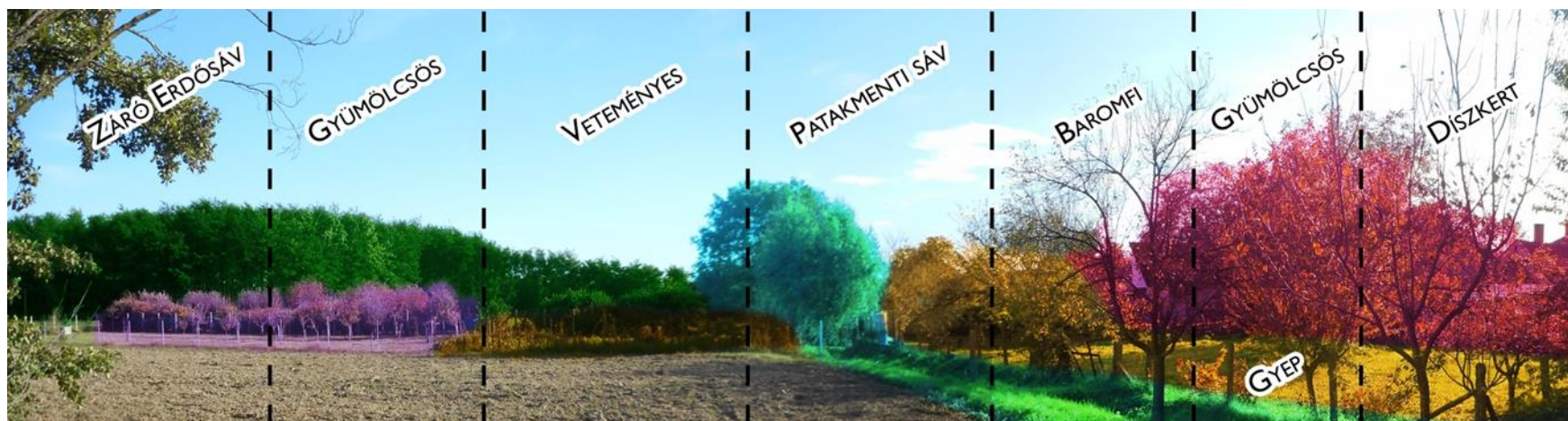

Emellett olyan honos lombhullató fajok is előfordulnak, mint a labdarózsa, orgona, homoktövis, napraforgóvirág, loncfélék stb. Utóbbiak nagyon jó példák, ezeket előszeretettel alkalmazzuk a kertjeinkben és az úttest menti zöld sávban. A növények ültetésénél vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását és nyílászáróinak elhelyezkedését. Alkossunk változatosan nyitott és zártabb kerti tereket! Ne feledkezzünk meg az időtényezőről sem: a kert egy-egy részlete minden évszakban nyújtson díszítő értéket!

A mediterrán jellegű fajokat (levendula, yucca, canna stb.) csak visszafogottan alkalmazzuk, ám az örökzöldektől (fenyők, tuja-félék, ciprusok, boróka) és a díszfüvektől itt tartózkodjunk!

A falusias karakterű utcák fásítása – egy-egy jó példát leszámítva – hiányos, pótolandó. A jövőben csakis a korábban alkalmazott kis lombkoronájú, őshonos gyümölcsfa fajták telepítése elképzelhető!

A karakterterület külterülettel határos szakaszai nagyon látványos és szép elemei a településképnek. Ezt a szépséget az alábbi nagyatádi fotón lehet a legérzékletesebben átadni. A ház mögötti pihenő és díszkert között sok esetben apró gyümölcsös, esetleg baromfiudvar következik. A harmadik traktusban – az ábrázolt helyi példán patakka elválasztva – veteményeskert következik, ami mögött gyümölcsöskert zárja le telket. Végül jó esetben keskeny erdősáv ad védelmet a hátsó telekrészeknek. Ennek a szerkezetnek fenntartását csakis támogatni lehet!

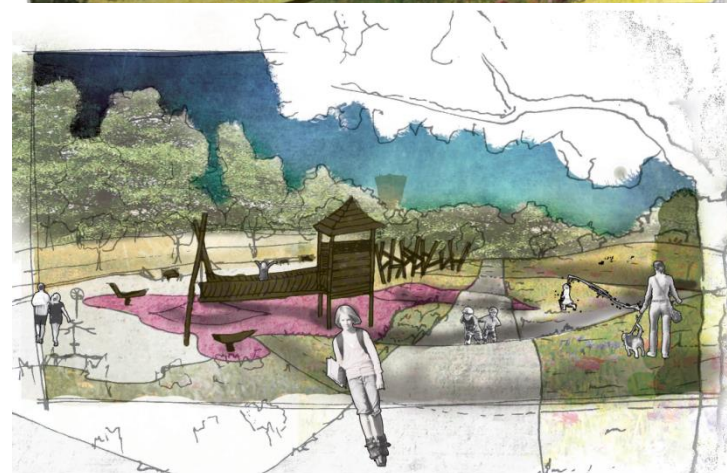
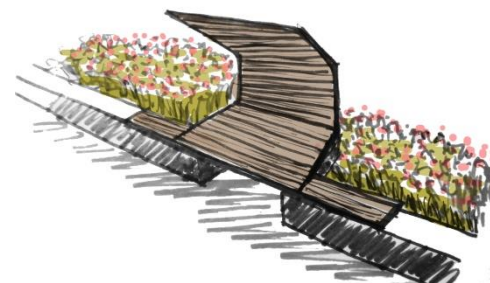

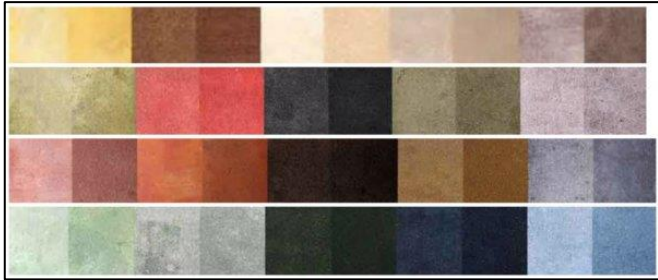
TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ ÉS EGYÉB ZÖLDFELÜLETEK

A közparkok, teresedések a település találkozási pontjai. Egy településközpont kialakítása akkor megfelelő, ha a helyiek mind a magukénak érzik. Nagyatád ebből a szempontból szerencsés helyzetben van. A közterületek kialakítása, hálózatossága, formavilágában és növényhasználatában kiemelkedő minőségű, erősíti a helyi identitástudatot. A jövő környezetalakítási terveiben a település kisebb teresedéseit a meglévő közparkok mintájára formáljuk.

Ehhez néhány megszívlelendő javaslatot teszünk:

- a parkok tervezésekor a meglévő növényállomány megőrzésére, kezelésére, felújítására törekedjünk
- intenzív dísz adó cserjeültetést a fő közlekedési csomópontok környezetében alakítsunk ki, így megállásra, pihenésre csábító terek jönnek létre
- változatos gyep-, cserje- és lombkoronaszintű társulásokat telepítsünk
- a cserjeszint erősítésével elzárt, intim tereket, szobákat hozhatunk létre 50-120 cm magas, árnyéktűrő, honos cserjefajokból.
- ezt kiegészítve hagyjunk teret a napos, tágas gyepterületeknek, labdaréteknek is
- mindig alakítsunk ki vízfelületeket, nedves élőhelyeket, így biztosítva magasabb ökológiai értékű felületet és jobb városi klímát érhetünk el
- alakítsunk ki játékos, többfunkciós városi helyszíneket. A tér mindenkié, tegyük izgalmassá, mindenki által használhatóvá és érdekessé őket!
- az új funkciók a meglévőkhöz szervesen csatlakozva jöjjenek létre, figyelembe véve a lakossági igényeket
- mindig minőségi, helyi, természetes anyagból dolgozzunk.

A közparkok, közterek növény- és burkolóanyagának megválasztásához a korábban megfogalmazottakat tudjuk javasolni. A burkolóanyagok lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek és ügyeljünk a burkolatok vízáteresztő képességére. A parkokban minél kevesebb szilárd burkolatot és több szórt burkolatot létesítsünk. Természetes, fakéreggel szórt, vagy gyepes sétányt is létrehozhatunk. A burkolatok színe semleges szürke-fehér-bézs-terracotta árnyalataiban játszódjanak. A játszóterek gumiburkolatának, illetve az eszközök festésénél, a köztéri bútoroknál a pasztelles földszíneket preferáljuk.

A növények megválasztásakor a gyepfelületeken bátran alkalmazzunk apró növésű lágyszárúakat (pl.: szászorszép, vajszínű ördög szem, kakukkfű, veronika fajok). A gyep széleinél, vagy kevésbé taposott foltokban, illetve a fák alatt a környék szép vadvirágai, erdőalji növényei is betelepíthetők (hóvirág, salamonpecsét, illatos ibolya, gyöngyvirág, télizöld meténg). Az intenzívebb díszít igénylő helyszíneken jó szolgálatot tehetnek a díszhagymák, a zsályafélék. A Széchenyi Parkban elhelyezett növényeket bemutató táblarendszer jó ötlet a lakosság tudatformálására! Helyezzünk el ilyen névtáblákat több helyen!

IPARI JELLEGŰ, NAGYLÉPTÉKŰ BEÉPÍTÉSŰ TERÜLETEK

A gazdasági, nagy alapterületű kereskedelmi épületeknek a technológiai igények miatt megvan a maga formai és anyaghasználati igénye, ugyanakkor ezeknek is nemes arányokat kell, hogy tükrözzenek. Az új épületek telepítése szabadonálló módon történjen. Az építmények beépítési módját, a beépítés intenzitását és a legnagyobb homlokzatmagasságot, valamint a kialakítandó zöldfelületet meghatározza a helyi építési szabályzat. Az épületek méreteit a funkció és a technológia megköti, de túlzottan nagyméretű épületeket kerülni kell, inkább kisebb tömegekre bontva illenek Nagyatád léptékéhez. A csarnokszerkezetek továbbra is épülhetnek, de a rikító színeket, a csillogó felületeket kerüljük. Az épületek megvalósításához korszerű anyagokat és egyszerű épületszerkezeti megoldásokat használjunk. Javasolt a természetes földszínek (barna, drapp, szürke) alkalmazása. A nagy, hosszú homlokzati felületek ajánlatos tagolni, előtetőkkel, síkok váltásával vagy színezéssel. Nem elfogadható a rikító színekben pompázó acélvázcsarnokok kihelyezése. Homlokzaton – mérlegelve az épület méretét és a környezetben elfoglalt helyét, javasolt a környezetbe (égbolt, talaj) olvadó színek, például grafit-szürke, antracit, vagy a meleg, visszafogott föld színek használata. Kerüljük a csillogó felületeket! Transzparens üvegfelületek esetén minden esetben lássuk el madárvédő fóliával!

Az épületek homlokzatára szerelt bárminemű vezeték, gépészeti szerelvény elhelyezését esztétikus takarással, lefedéssel kell megoldani. A kapcsolószekrények és a dobozok formáját, színét, helyét az épület stílusához, a homlokzat színéhez igazodva kell kiválasztani. A világítást a fényszennyezés elkerülésének igényével alakítsuk ki. Kerüljük a hideg fényű világítást (3000K feletti színhőmérséklet), illetve a világítótestek ernyőzését úgy alakítsuk ki, hogy azok lefelé irányuljanak, az égbolt irányába sugárzó fényvetőket kerülni kell. A világítás fényintenzitása cca. 5-10 lux közé essen.

A telephelyek zöldfelületeire, fásítására javasolt gondot fordítani, a telekhatárok mellé ültetett háromszintes növényzet kedvező képet mutat. A kertépítészeti terv alapján létesített, szépen parkosított környezet előnyösen befolyásolja a munkakedvet és a cégnek jó reklámul szolgál. A burkolatokat érdemes vízáteresztő módon megépíteni. A tetőfelületekről és a burkolatokról hasznos a csapadékvíz összegyűjteni és öntözésre felhasználni. A falombok, a gondozott növényzet segíti az épületek harmonikus megjelenését és a tájba illesztését.

A kerítés áttört kialakítással javasolható, a hosszú telekhatár egyhangúságát tömör mezőkkel és sövény-szakaszokkal lehet oldani. A kapuk hangsúlyozására és cégfeliratok ízléses kialakítására gondot kell fordítani.

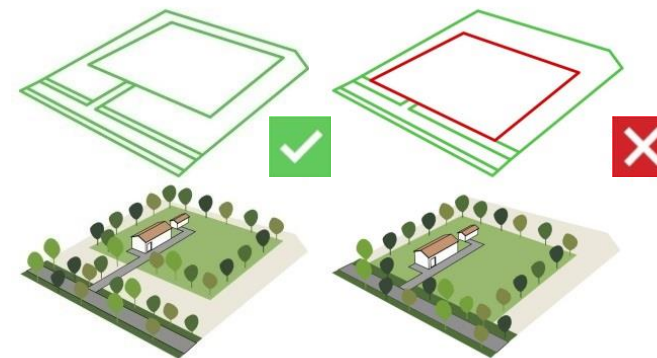
A gazdasági területek útmenti fásítása előnyös a településképi szempontjából.

TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ KAPUK (közlekedési terület, erdőterület, általános mezőgazdasági terület - szántó)

A kellemesebb településkép érdekében fontos, hogy a bevezető utak mentén minél több zöldfelületet alakítsunk ki. Elengedhetetlen, hogy az utak mentén mindkét oldalt legalább 100-100 méteres sávot beépítetlenül hagyjunk. Új majorsági központot, telephelyet csak ezen a vonalon túl, önálló szervízutas megközelítéssel létesítsünk és az új épületek és építmények háromszintes növényállománnyal történő takarásáról is gondoskodjunk.

Az utak mentén emellett fontos, hogy szép, egységes fasorokat alakítsunk ki. Ez egységes fajból kialakított, egykorú fákat jelent, nem az ültetés módját. Az útviszonyokhoz és a településhez való távolsághoz igazítva alakítsunk ki változatos ültetési módokat. Az egyenes szakaszokon részesítsük előnyben a ligetesen ültetett facsoportokat, alkalmanként kilátást biztosítva egy-egy értékesebb táji elemre. Kanyarban az út külső oldalára sűrűn ültessünk magas növésű fafajokat cserjékkel vegyesen, míg a belső oldalra az út biztonságos belátásának biztosítására ritkán ültetett magastörzsű fajokat alkalmazzunk cserjesáv nélkül. Javasolható fajok a platánfa, mezei juhar 'Zenta' fajtája, magas kőris, kétbibés galagonyafák, nagylevelű és kislevelű hársak. A fasorok a településhez közeledve egyre sűrűbben ültessük, akár több sorban. Ezáltal kellemes erdőszerű hatást érhetünk el. Itt helyezhetők el az egyedileg megtervezett virágos települési köszöntő táblák.

A területen hirdetőeszközök elhelyezése, plakátok elhelyezése (a települési táblákon kívül) nem javasolt.

NAGYTÁBLÁS MONOKULTÚRÁS MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET (általános mezőgazdasági terület - szántó)

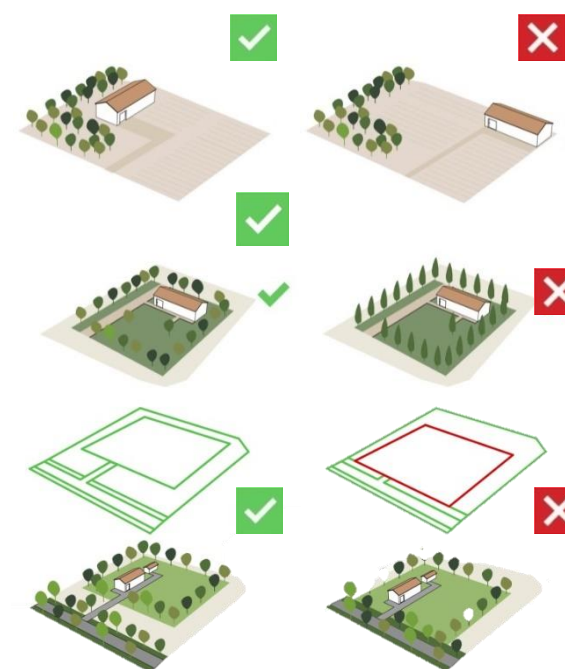
A Nagyatád külterületi képét uraló hatalmas kiterjedésű szántóterületeken a monokultúrás nagytáblás mezőgazdasági tájszerkezet oldása javasolt. Ez a legfontosabb táj- és településképvédelmi intézkedés. Az utak, földutak mentén ültessünk fasorokat, telepítsünk mezővédő erdősávokat. Ezáltal pozitívan alakítjuk a táj képét, csökkentjük a defláció okozta károkat és lassítjuk a talaj kiszáradását, megfelelően a termőföld- és vízminőség védelmi alapelveknek.

A szántók között korábban megbújó kis falvak, majorok mára már elvesztették korábbi jelentőségüket, pedig korábban ezek hozzátartoztak a nagyatádi táj karakteréhez. Fontos, hogy meghagyjuk a majorságoknak a lehetőséget az újraéledésre, így a lakó- és gazdasági célú épületek létesítését meg kell engedni.

A szabályozás kialakításánál ügyelni kell arra, hogy az új épületek minden esetben tájba illesztetten létesüljenek:

- telepítésük a korábbi falvak helyén, illetve azok környezetében történjen,
- a jelenlegi szegélyek (erdősávok, művelési ág váltások) mentén épüljenek,
- az összekötő utaktól elválasztva, legalább 100 méter távolságra létesüljenek
- a majorságokat, telephelyeket ligetesen telepített, őshonos takarófásítással kell ellátni.
- örökzöldek alkalmazása és a túl szabályos fasorok telepítése nem megengedhető.

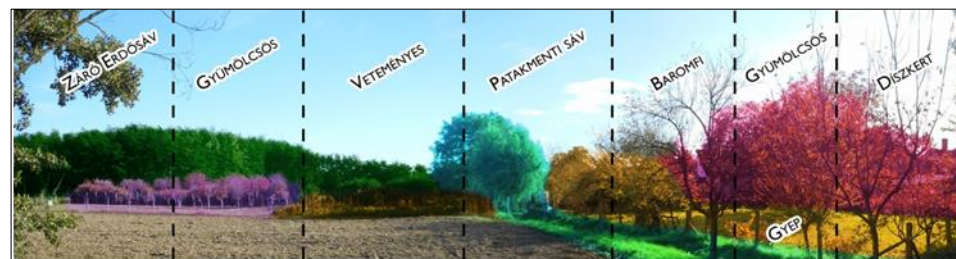

TELEPÜLÉSI ZÖLDGYŰRŰ TERÜLET (általános mezőgazdasági terület -szántó)

Az elkerülő út és a belterület között elterülő sáv esetében a város eddigi fejlődési tendenciáját szem előtt tartva a belterület fokozatos növekedésével, új gazdasági területek kijelölésével lehet számolni. A Nagyatádot elkerülő 68. sz. főút egyes szakaszai megépültek, más szakaszai még kivitelezés előtt állnak. Az új út által közrefogott beépítetlen területek jövőbeli szerepét újra kell gondolni.

A lehetőségeket figyelembe véve hosszú távú célként javasoljuk egy települési zöld gyűrű kialakítását, amelyhez az alábbi szempontokat ajánljuk:

- új üzemi területet, telephelyet csak az elkerülő úttól mindkét irányában legalább 100-100 méter távolságra lehessen elhelyezni,
- a belterület szélén meglévő és új lakóingatlanokon a telkek végén hagyományos (díszkert, veteményes, gyümölcsös) kertkialakítással kell biztosítani az átmenetet,
- a telephelyek és a lakóingatlanok között legalább 100 méter széles, intenzíven erdősített, gyepterületekkel, séta- és kerékpárutakkal behálózott területet javasolunk kialakítani,
- a zöld gyűrű rendelkezzen közparki funkciókkal is, lássa el a belterület látványvédelmét,
- az építmények kialakításánál a korábbi fejezetekben megfogalmazott településképi követelmények az irányadók.

KISPARCELLÁS, MOZAIKOS MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET (általános mezőgazdasági terület –szántó, gyep, rét, legelő; vízgazdálkodási terület)

A Kivadárt övező apró telkeken és a Rinya-patak Nagyatádtól északra folyó szakaszától nyugatra eső területen található példásan mozaikos tájhasználatot meg kell őrizni. Az árkokkal, fasorokkal, galériaerdőkkel, mezsgyéekkel tagolt területen új lakó- és üdülőépületet csak úgy lehet elhelyezni, ha a jelenlegi szétszórt, tanyás karakterhez illeszkedik.

A területen gazdasági célú építmények, birtokközpontok kialakíthatók. Az épületeket kizárólag tájba illesztve, a szegélyek, erdősávok mellett szabad elhelyezni. Körülöttük minden esetben gondoskodjunk gyümölcsfákból és őshonos cserjékből álló növényesítésről. Ne feledkezzünk meg a kerítésekről sem! A jelenlegi dróthálós megoldásnál jobb, ha élő sövényből alakítjuk ki a kerítést. Nyomvonalas infrastruktúra elemeket (úthálózat, hírközlési- és közműhálózat stb.) a szegélyek mentén javasolt vezetni!

A Kivadáron településszegélyt is ellátó terület kellően zárt, a kertek fokozatosan alakulnak át a szomszédos gyep- és szántóterületekké. A szegély mentén hiányos erdősávokat, fasorokat pótolni kell. A szegélyek zárásáról a hátsó kertekben létesített gyümölcsösökkel is gondoskodhatunk. A Rinya melletti karakterterületen gyepterületek, gyümölcsösök, veteményeskertek helyezkednek el mozaikosan, a kisparcellás szántók dominanciája mellett. A területen kedvező volna további gyümölcsösök, kertek telepítésének szorgalmazása!

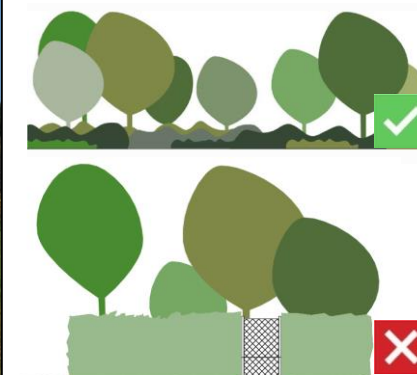

SZŐLŐSKERTI TERÜLET (kertes mezőgazdasági terület)

A szőlőműveléssel hasznosított mezőgazdasági terület apró, de értékes eleme Nagyatádnak. Tájképi szempontból nem karakteradó, mégis egyedi hangulatú. Elsődleges feladat a visszaszorulóban lévő szőlőművelés újrachonosítása. A szőlők védelme érdekében az erdősítés, szántók, gyepek kaszálók kialakítása nem javasolt. A pincesor melletti utak mentén telepítsünk egységes ritka fasort, ezzel pozitívan a pincesorok képét. Javasolt fafajok az alma, cseresznye, dió, cserjék közül a kökény és a gyeptúrósza. A meglévő tájidegen pikkely- és túlevelű örökzöldeket cseréljük le lombos, őshonos társaikra!

A területen új épület elhelyezését csak a meglévő pincesor közötti fohíjtelteken, a szomszédos épületekhez igazodva javasoljuk. Kerüljük a meglévő épületek állandó lakócélu hasznosítását. Az épületek tervezésekor hangsúlyozottan szükséges a környezettel harmonizáló formavilág megtalálása. Kiemelten javasolt a szőlőművelésre utaló elemek alkalmazása. Színezésnél a törtfehér, szürke, valamint a barna, sárga és a zöld tört árnyalatai alkalmazandók.

Kerítés létesítése általában nem javasolt, vagyónvédelmi okokból, illetve vadveszélyes helyeken jelzésszerű könnyű dróthuzalos kerítést (nem dróthálós) alkalmazzunk. A tömör kő és betonkerítéseket kerüljük!

■ EGYBEFÜGGŐ ERDŐGAZDASÁGI TERÜLET (erdőterület – védelmi, gazdasági)

Az erdőterület egy része komoly természetvédelmi, valamint teljes egésze tájképvédelmi oltalom alatt áll. Igen fontos ezért a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása a területen, hogy a természetvédelmi célok érvényesülhessenek. A város és a környező táj adottságaiból azonban az következik, hogy a turisztikai hasznosításban is nagy potenciálja van a területnek.

Hagyjuk meg a természetnek, ami a természeté! Az erdőterületeken új építményt csak az erdő fenntartásához, illetve a turizmushoz kapcsolódóan létesítsünk. Jelöljük ki új túraútvonalakat, létesítsünk kapcsolatot a környező településekkel. Rövidebb, maximum fél napos családi tanösvényekkel is behálózhatjuk, élővé tehetjük a tájjal való kapcsolatunkat. Az erdei berendezések (pihenőpadok, asztalok, információs táblák, játszóeszközök) anyaghasználatukban igazodjanak a környezethez, elsősorban faanyag, kötéljátékok, durván megmunkált kőből készült elemek felhasználását javasoljuk egységes, gazdagon festett, rusztikus kivitelben. Hirdetési eszközök, hulladékgyűjtők kihelyezését ne engedjük! Minden erdei létesítmény, berendezés tervezése és elhelyezése előtt a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósággal kell egyeztetni azok elhelyezkedéséről, megjelenéséről, tájba illő formai kialakításáról!

PATAKMENTI GALÉRIAERDŐS TERÜLET (erdőgazdasági, gyepes mezőgazdasági, vízgazdálkodási terület)

A Rinya-patak környezete egyértelműen Nagyatád legmeghatározóbb táji értéke. A páratlanul szép természeti környezetét galériaerdeit, nádas, nedves élőhelyeit feltétlenül védeni kell. Adottságai kiemelten alkalmassá teszik a természetvédelemmel egybekötött szelíd turizmusra és az ismeretterjesztésre. A területén csak a turizmussal és a környezeti neveléssel szorosan összefüggő építményeket helyezünk el. Ezeket is csak a legszükségesebb esetekben, a gondosan előre megválasztott helyre telepítjük. A terület jellegéhez igazodva elsősorban fából készült építmények, vagy „élő” tájépítészeti alkotások, például fűzépítmények elhelyezése javasolt.

Fő cél, hogy az épületek és építmények megjelenése összhangban legyen a táji megjelenéssel. A partvonalra, illetve attól 150 méteres sávon belül ne építsünk semmit (kivételem lehet ez alól a horgászállás, halles). A parttól távolabbra helyezve is gondoskodjunk az építmények megfelelő növényesítéséről. Őrizzük meg a facsoportokkal tarkított, nádassal, fűzligetekkel, gondosan kaszált gyepes sétálóutakkal kísért partvonalat.

A sétautak visszafogott fejlesztése, az igényes gyalogos hidak építése példamutató tevékenység. A városrészek között fejleszteni kell a (gyalogos) kapcsolatokat. A patak városi szakaszát a mindennapi használatra alkalmasabbá kell tenni, amit utcabútorok kihelyezésével érhetünk el. A bútorzat és az útvonalak kialakítását környezethez illő gondossággal kell megválasztani. Reklámok, plakátok, közművek telepítését nem javasoljuk. A parttól távolabb a következő fajok telepítése javasolható: mezei juhar, som, galagonya, vackor, fehér fűz, fehér nyár, éger és kőrisfélék.

6. JÓ PÉLDÁK

Épületek, kerítések

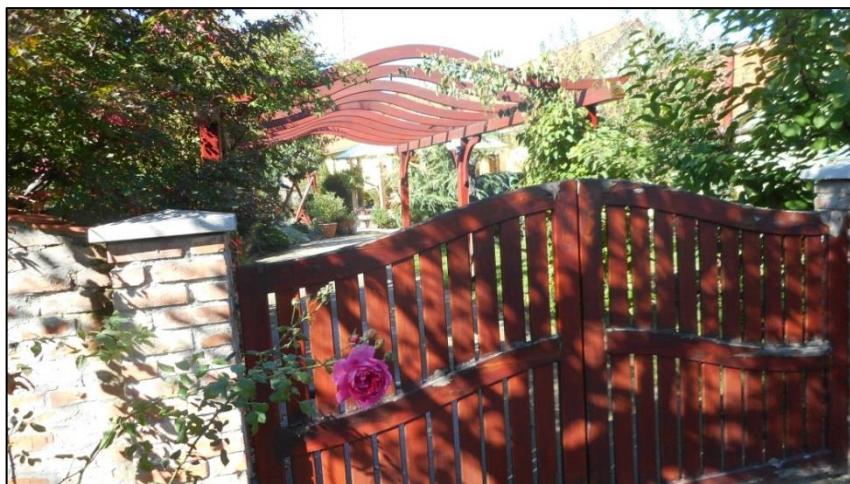

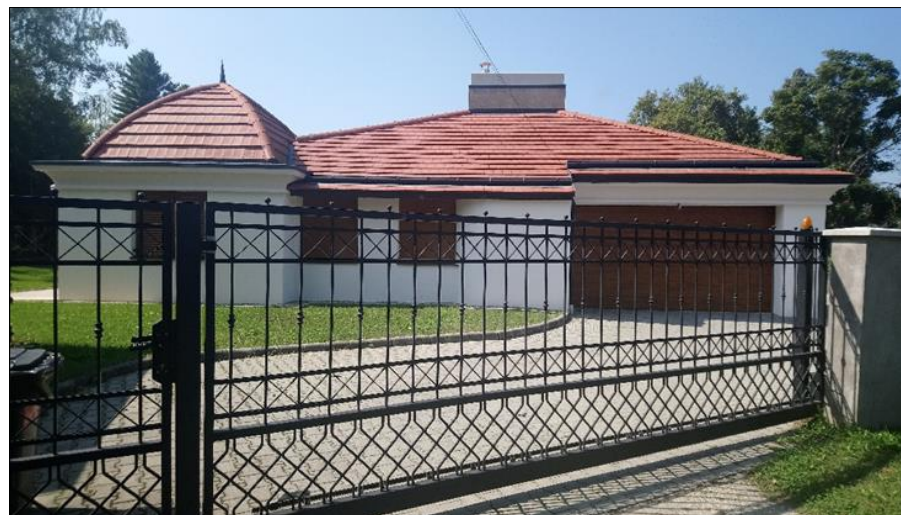

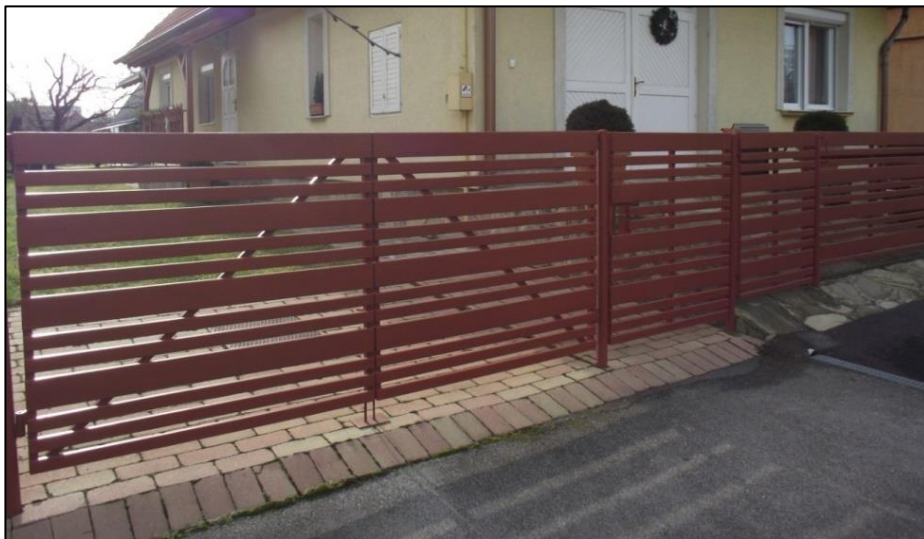

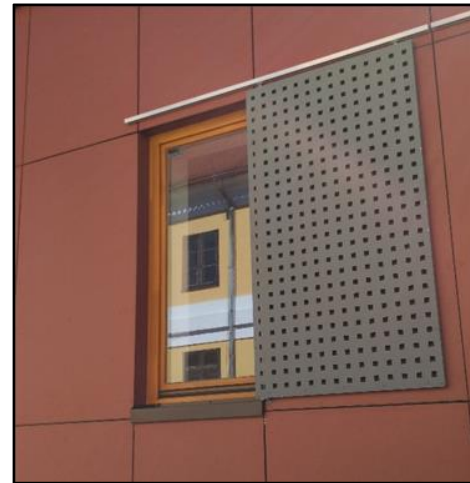

Nyílászárók

Utcabútorok

Célfeliratok, reklámok

Impresszum

Megrendelő: Nagyatád Város Önkormányzata Ormai István polgármester

Főépítész: dr. Fülöp Gyula

Készítette: Virányi Építész Stúdió Kft. Kaposvár

Közreműködött: Fábián Éva, Meszesán Péter (Pagony Kft.)

fényképek: Fábián Éva, Meszesán Péter, www.nagyatad.hu

légifotók: Civertan

2018. október